

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Iveta Studeníková

Rodinné finance z pohledu matek pečujících o dítě v domácnosti

Olomouc 2019

vedoucí práce: Ing. Alena Opletalová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 18. 4. 2019

.....
Iveta Studeníková

Poděkování

Děkuji Ing. Aleně Opletalové, Ph.D. za její podněty a rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytovala při jejím zpracování.

Děkuji také respondentkám, které byly ochotné mi poskytnout rozhovor, a zúčastnit se tak mého výzkumného šetření.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Iveta Studeníková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Ing. Alena Opletalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Rodinné finance z pohledu matek pečujících o dítě v domácnosti
Název v angličtině:	Family finances from the point of view of mothers who look after children
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na rodinné finance z pohledu matek pečujících o dítě v domácnosti. V teoretické části je vymezena oblast finančního vzdělávání, finanční gramotnosti a také hospodaření domácnosti, pro které je sestavování rodinného rozpočtu stěžejní. Následně je vymezen přehled finančních produktů, jež využívají matky pečující o dítě v domácnosti. Poslední kapitola je věnovaná příjmům cílové skupiny, tedy matkám pečujících o dítě v domácnosti. Praktická část popisuje přípravu, realizaci a výsledky výzkumného šetření, jehož cílem je zjistit a analyzovat, jak matky pečující o dítě v domácnosti přistupují k otázkám finančního zabezpečení rodiny a jak nakládají s rodinnými financemi.
Klíčová slova:	Finanční vzdělávání, finanční gramotnost, finanční produkty, hospodaření domácnosti, matky pečující o dítě v domácnosti
Anotace v angličtině:	The Bachelor thesis is focused on family finances from the perspective of mothers, who take after a child at home. The theoretical part defines the area of financial education, financial literacy, and household economy, which is a key element in making family budget. There is also described an overview of financial products, which are used by mothers, who take care of the child. The last chapter focuses on incomes of mothers with the child. The practical part describes the preparation, realization, and results of the research. The main aim of the research was determine and analyse how mothers taking care of the child approach to the issues of family financial security and how they handle with family finances.
Klíčová slova v angličtině:	Financial education, financial literacy, financial products, household economy, mothers who look after children

Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Otázky polostrukturovaného rozhovoru Příloha č. 2: Rozhovory s matkami pečujícími o dítě v domácnosti
Rozsah práce:	52 stran
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

Úvod	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Finanční vzdělávání	10
1.1 Národní strategie finančního vzdělávání	11
1.1.1 Principy finančního vzdělávání	12
1.2 Dvoupilířová struktura finančního vzdělávání	13
1.2.1 Finanční vzdělávání žáků v počátečním vzdělávání.....	13
1.2.2 Finanční vzdělávání obyvatel v dalším vzdělávání	14
2 Finanční gramotnost	16
2.1 Vymezení pojmu finanční gramotnosti.....	17
2.2 Složky finanční gramotnosti	18
2.2.1 Peněžní gramotnost	18
2.2.2 Cenová gramotnost.....	18
2.2.3 Rozpočtová gramotnost	18
3 Finanční produkty.....	20
3.1 Běžný účet.....	20
3.2 Platební karty	20
3.3 Spořicí účet	21
3.4 Termínovaný vklad	21
3.5 Stavební spoření.....	21
3.6 Hypoteční úvěr.....	22
3.7 Pojištění	22
3.8 Půjčky pro ženy na mateřské dovolené.....	22
4 Hospodaření domácnosti	23
4.1 Měsíční rodinný rozpočet	23
4.2 Příjmy.....	24
4.3 Výdaje.....	25
4.4 Finanční rezervy	25
5 Matky pečující o dítě v domácnosti	26
5.1 Peněžítá pomoc v mateřství	26
5.2 Rodičovský příspěvek.....	27
5.3 Porodné	27
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	28
6 Rodinné finance matek v domácnosti.....	28

6.1	Cíle a problémy výzkumného šetření	28
6.2	Výzkumný soubor a realizace výzkumného šetření	28
6.3	Metoda výzkumného šetření	29
6.4	Analýza zpracování získaných dat.....	30
6.5	Shrnutí výsledků výzkumného šetření	40
Závěr	.....	44
Seznam zkratek	.....	46
Seznam použité literatury a zdrojů	.....	47
Seznam obrázků	.....	51
Seznam tabulek	.....	51
Seznam příloh	.....	52

Úvod

Už v dětství jsme si začali postupně uvědomovat, že pokud něco chceme, musíme si to nejdříve koupit. A k tomu, abychom si věc mohli koupit, budeme potřebovat peníze. Rodiče nás tak začali poprvé seznamovat s hodnotou peněz a věcí, ukazovali nám, za co peníze utratit a za co ne a také nám říkali, abychom si vážili věcí, které máme. První kapesné přineslo rozhodování, zda si koupit vysněnou věc, nebo naopak peníze ušetřit na pozdější dobu. Z dětských pokladniček se staly v dospělosti běžné účty a platební karty. Hospodaření s kapesným nahradilo hospodaření s rodinnými účty. Rodinné zázemí z dětství nám tak poskytlo základy našeho budoucího finančního vzdělávání.

Každý dospělý člověk, i když se o ekonomii vůbec nezajímá, by měl vědět, co se s jeho penězi děje. Základní znalosti a dovednosti jak s penězi v každodenním životě nakládat a hospodařit jsou vymezeny v tzv. finanční gramotnosti. Lidé, kteří mají dostatek finančních znalostí, dokáží lépe hospodařit s rodinnými financemi a rozpoznat riziko předlužení. Každý z nás má jiné životní hodnoty, společenské potřeby a postoje. V dnešní době je široká nabídka nejrůznějších finančních produktů, zboží a služeb. Díky internetu si můžeme z pohodlí domova během pár minut půjčit peníze, uzavřít pojistné smlouvy, objednat nejrůznější zboží či dovolenou. A to vše bez osobního kontaktu v kteroukoliv denní dobu. Na zvažovaná finanční rozhodnutí je však důležité vždy pohlížet jako na těžké břemeno, jež si poneseme životem v některých případech i desítky let.

Finančnímu vzdělávání se v minulosti nevěnovalo mnoho pozornosti. Dnes je ovšem již součástí školních vzdělávacích programů, a má své opodstatnění a přínos pro nastupující generace. Vždyť zadluženost obyvatel České republiky má vzrůstající tendenci i přesto, že průměrná mzda dosáhla již částky 33 840 Kč. (Český statistický úřad, 4. čtvrtletí 2018).

„Umění hospodařit s penězi předpokládá nějaké peníze mít“.

Curt Goetz

Dva roky jsem příležitostně pracovala v call centru společnosti, která poskytovala v České republice nebankovní úvěry. Žadatelé o úvěr mi často vyprávěli různé životní příběhy o jejich nelehké finanční situaci. Nejvíce mě zaujaly právě problémy rodin, kde si o úvěr žádá matka, jež je na mateřské, případně rodičovské dovolené. To mě přivedlo k úvaze, jaká je vlastně finanční gramotnost matek na mateřské či rodičovské dovolené? Proč si tolik půjčují? Právě díky této zkušenosti jsem se začala o finanční gramotnost více zajímat, jelikož i já ředpokládám,

že se jednou stanou matkou. Matky na mateřské či rodičovské dovolené vnímám jako rizikovou skupinu. S narozením dítěte se finanční situace v rodině změní, rodina přichází o jeden z hlavních příjmů a k tomu se zvyšují výdaje spojené s narozením dítěte. Rodiny tak často nevycházejí se svými měsíčními příjmy.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit a analyzovat, jak matky pečující o dítě v domácnosti přistupují k otázkám finančního zabezpečení rodiny a jak nakládají s rodinnými financemi.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, a to na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je rozvržena do pěti kapitol. V první kapitole je vymezena oblast finančního vzdělávání, dále Národní Strategie finančního vzdělávání, jakožto základní dokument finančního vzdělávání. Druhá kapitola je zaměřena na finanční gramotnost. Ve třetí kapitole nazvané Finanční produkty jsou představeny základní finanční produkty pro správu financí denní potřeby, které jsou využívány matkami pečujícími o dítě v domácnosti.

Správa rodinného rozpočtu a s ním spojené příjmy a výdaje, přiblíží čtvrtá kapitola. Na závěr teoretické části budou blíže popsány hlavní příjmy matek pečující o dítě v domácnosti.

Praktická část bakalářské práce je zahrnuta v poslední šesté kapitole. Jednotlivé podkapitoly definují stanovený cíl, výzkumné problémy a vybraný soubor výzkumného šetření, jenž tvoří matky v domácnosti. Dále je objasněna použitá metoda výzkumného šetření, kterou je polostrukturovaný rozhovor. Poté následuje analýza rozhovorů, zhodnocení výsledků a závěr výzkumného šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

První kapitola teoretické části se bude zabývat finančním vzděláváním, na které navazuje Národní strategie finančního vzdělávání, revize stávajících podmínek finančního vzdělávání a vytvoření uceleného systému finančního vzdělávání ve snaze dosáhnout zvyšující se úroveň finanční gramotnosti občanů České republiky. V následující podkapitole jsou přiblíženy principy a struktura finančního vzdělávání, která zahrnuje finanční vzdělávání žáků v tzv. počátečním věku a vzdělávání dospělých tzv. další finanční vzdělávání.

Druhá kapitola je věnována finanční gramotnosti, jež je výsledkem finančního vzdělávání, vymezení pojmů a příslušných složek finanční gramotnosti.

Třetí kapitola nám představí základní přehled finančních produktů využívaných matkami pečujícími o dítě v domácnosti. Čtvrtá kapitola je zaměřena na rodinný rozpočet a s ním spojené hospodaření domácnosti. Poslední závěrečná kapitola je věnována hlavním příjmům cílové skupiny, tedy matkám pečujícím o dítě v domácnosti.

1 Finanční vzdělávání

Finanční vzdělávání je v České republice ideálním nástrojem ochrany spotřebitele, hlavním koordinátorem je Ministerstvo financí. Na celosvětové úrovni se finančním vzděláváním zabývá Organisation for Economic Co-operation and Development, pod českým názvem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD), se sídlem v Paříži. Jedná se o organizaci, která ekonomicky sdružuje nejvýznamnější země světa. Jednou mezi hlavní priority patří rozvoj hospodářské spolupráce, zvyšování životní úrovně obyvatelstva a finanční stability a také ekonomický růst či rozvoj světového obchodu. Česká republika je členem OECD od roku 1995. V rámci finančního vzdělávání OECD doporučuje zaměřovat národní vzdělávací programy tak, aby vedlo k životnímu finančnímu plánování obyvatel a dále aby docházelo k podporování finanční gramotnosti pomocí národních programů, webových stránek i informačních kampaní. (OECD, ©2012)

Především je pak podle OECD nutné začít s finančním vzděláváním co nejdříve ve školách. Je důležité, aby si žáci vybudovali dobré návyky a uměli hospodařit s penězi již od raného věku.

V roce 2008 byla prostřednictvím OECD založena Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání (International Network on Financial Education - INFE). Tímto krokem by OECD chtěla celosvětově posílit povědomí o finančním vzdělávání, zejména jeho důležitosti v každodenním životě. Hlavním koordinátorem a členem INFE je za Českou republiku Ministerstvo financí, jež se účastní všech jednání a je nápomocné při tvorbě strategických a výukových materiálů. (OECD, ©2012)

OECD definuje finanční vzdělávání jako proces, pomocí něhož finanční spotřebitelé či investoři dosahují lepšího porozumění finančním produktům a rizikům. Na základě dostupných informací a vlastních znalostí, se dokáží vyvarovat finančním nástrahám, vyhledají potřebné informace anebo ví, na koho se v případě potřeby obrátit. (OECD, ©2019)

1.1 Národní strategie finančního vzdělávání

Národní strategii finančního vzdělávání (dále jen NSFV) vypracovalo v roce 2010 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) ve spolupráci s Ministerstvem financí (dále jen MF) a Ministerstvem průmyslu a obchodu (dále jen MPO) a Českou národní bankou (dále jen ČNB). NSFV je považována za soudobou aktualizaci dokumentu Strategie finančního vzdělávání. Ta byla vypracována již v roce 2007, tehdy se nejednalo o vládou přijatou koncepci.

Finanční vzdělávání by mělo vést ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti obyvatel České republiky. Napomáhá k lepší orientaci na finančním trhu, lidé díky ní dokáží pracovat s informacemi potřebnými k zajištění svých financí a potřeb celé rodiny. NSFV je považována za jeden ze základních dokumentů finančního vzdělávání České republiky. V Národní strategii je popsán význam finančního vzdělávání, definice finanční gramotnosti, struktura finanční gramotnosti, principy finančního vzdělávání, specifické úlohy i jejich klíčoví aktéři. (MF ČR, Národní strategie finančního vzdělávání, 2010)

MF v roce 2018 zveřejnilo prvotní návrh revidované Národní strategie finančního vzdělávání, jehož záměrem je aktualizace původní strategie pro současné podmínky a potřeby obyvatelstva. Vzhledem k tomu, že v minulosti bylo finanční vzdělávání opomíjeno, MF se chce nyní více zaměřit na cílovou skupinu dospělé populace. Finanční vzdělávání na školách však bude i nadále prioritou číslo jedna. Hlavním cílem revidované Strategie je *“posílit osobní odpovědnost každého jedince za hospodaření se svými financemi”*. (MF ČR, Návrh revidované Národní strategie finančního vzdělávání, 2018, s. 3) Jde o využití znalostí každého jedince, jež dokáže aplikovat v praxi, a je tak schopen orientovat se ve světě financí.

Strategie v návrhu vymezuje hlavní cílové skupiny pro počáteční vzdělávání. První cílovou skupinou jsou **žáci** základních a středních škol, druhou cílovou skupinou zaměřenou na vzdělávání dospělých jsou **nezaměstnaní a ostatní příjemci dávek státní sociální podpory a lidé v procesu oddlužení**. Další podstatnou roli má vzdělávání současných a budoucích pedagogů či zaměstnanců veřejného sektoru, mezi něž řadíme jak sociální pracovníky, tak zaměstnance obecních úřadů, úřadu práce a další pracovníky, kteří s cílovými

skupinami úzce souvisí. (MF ČR, Návrh revidované Národní strategie finančního vzdělávání, 2018, s. 4)

Při práci na nové koncepci Národní strategie požádalo Ministerstvo financí také veřejnost o připomínkování s tím, že náměty a připomínky byly přijímány nejpozději do 20. června 2018. Podněty budou vyhodnoceny, a posloužit tak k lepšímu směřování finančního vzdělávání v aktualizované Strategii.

1.1.1 Principy finančního vzdělávání

Pracovní skupina pro finanční vzdělávání, do níž patří MŠMT, ČNB, relevantní ministerstva, zástupci akademické obce, asociace finančního trhu, neziskové organizace a občanská sdružení, přijala v březnu 2013 Principy nezávislosti, jejichž hlavní úlohou je distancovat finanční vzdělávání od marketingu a reklamy. Finanční vzdělávání by mělo mít především poradní funkci, která není vázaná na propagaci specifického produktu či služby.

Každoročně vznikají nové projekty podporované MF, je u nich však nutné se zaměřit na to, aby byly Principy nezávislosti dodržovány, a nedocházelo tak k pouhé reklamě. (MF ČR, Aktivity MF v oblasti finančního vzdělávání, 2015, s. 6)

V Národní strategii jsou vymezeny následující rozpracované principy. „*Finanční vzdělávání je proces, který směřuje ke zvyšování finanční gramotnosti a splňuje následující zásady:*” (MŠMT, Principy nezávislosti ve finančním vzdělávání, 2013, s. 1)

Na základě **principu objektivity** bychom měli informace předávat objektivně, vyvarovat se jednostrannému hodnocení a subjektivnímu posouzení, vždy bychom měli zůstat nestranní. Informace nesmí být zatajovány.

U **principu obecnosti** dochází k rozvíjení a zvyšování úrovně finanční gramotnosti, na níž se podílejí projekty finančního vzdělávání. Díky tomu se zvýší přehled o nabízených finančních službách a produktech. Nemůže se však jednat o prodej či propagaci konkrétních produktů anebo služeb zejména finančních. Vše musí probíhat na bázi nestrannosti, abychom cílovou skupinu nepodněcovali k nákupu.

Je důležité, aby finanční vzdělávání bylo správné a jeho šíření úspěšné. Hlavním předpokladem **principu odbornosti** je kvalitní odborná úroveň vzdělavatelů. Měli by být vybaveni dostatečnými znalostmi jak z oblasti financí, tak z oblasti vzdělávání a předávat, finanční vzdělávání dalším generacím.

Princip zacílení se zaměřuje na konkrétní projekty či programy, jež jsou nasměřovány k určité cílové skupině a zaměřují se na vybrané osoby. Pro danou cílovou skupinu by měly být vždy vhodně využívány prostředky komunikace tak, aby příslušné informace nebyly

deformovány, a nedocházelo tak k chybné interpretaci. (MF ČR, Národní strategie finančního vzdělávání, 2010, s. 15-16)

1.2 Dvoupilířová struktura finančního vzdělávání

Systém finančního vzdělávání by neměl být zaměřen pouze na žáky základních a středních škol, ale měl by zahrnout i edukaci dospělých a tím rozšířit povědomí o finančních zákonitostech na co nejširší okruh obyvatel. Dnešní mladší generace může začít čerpat vědomosti ohledně finanční gramotnosti již ze škol, nicméně starší generace takové možnosti dříve neměly. Proto je v systému finančního vzdělávání vymezena dvoupilířová struktura, která je zaměřena nejen na žáky ve školách, ale i na finanční vzdělávání dospělých.

1.2.1 Finanční vzdělávání žáků v počátečním vzdělávání

V oblasti počátečního vzdělávání pracujeme s cílovou skupinou žáků. Na základě Strategie se počátečním vzděláváním „*rozumí předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, střední vzdělávání v konzervatoři a vyšší odborné vzdělávání uskutečňované podle zákona 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a studiem v akreditovaných studijních programech uskutečňovaných podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, vysokými školami nebo jejich součástmi*“. (MF ČR, Národní Strategie finančního vzdělávání, 2010, s. 16)

V prosinci 2007 vznikl **Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách**, na jehož vzniku se podílelo MŠMT ve spolupráci s MF a MPO. (MF ČR Národní strategie finančního vzdělávání, 2010) Důležitou součástí Systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách jsou Standardy finanční gramotnosti, které byly vydány v roce 2007. Tyto Standardy vycházejí z definice finanční gramotnosti, jelikož stanovují optimální úroveň finanční gramotnosti pro různé cílové skupiny. Standardy jsou nedílnou složkou Systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, kde jsou vymezeny žákům základní znalosti a osvojené chování. „*Očekávané osvojené kompetence se dělí do oblastí nakupování a placení, hospodaření domácnosti, přebytek rozpočtu domácnosti a schodek rozpočtu domácnosti*“. (Zámečník, ©2018) Pokud si žák, nebo student zvládne osvojit tyto kompetence, je dobrý předpoklad k tomu, aby se v budoucnu vyvaroval problémům s vedením rodinného či osobního rozpočtu. Za pomoci Standardů je finanční gramotnost povinně zapojena na základních školách od 1. 9. 2013 do Rámcových vzdělávacích programů (dále jen RVP) pro základní vzdělávání. Na středních školách je výuka finanční gramotnosti volně zařazena již od roku 2009. Česká republika se tak řadí mezi první

země, které zavedly výuku finanční gramotnosti povinně. (Národní ústav pro vzdělávání, 2013, s. 6)

O deset let později 22. 7. 2017 zveřejnilo Ministerstvo financí upravený Standard finanční gramotnosti, jenž vymezuje cílovou úroveň finanční gramotnosti pro žáky základních (1. stupeň a 2. stupeň) a středních škol. (RVP, ©2012-2019)

Na rozdíl od standardů finanční gramotnosti z roku 2007 došlo u revidovaného Standardu finanční gramotnosti k posílení těchto témat:

- bezhotovostní placení,
- ochrana osobních údajů,
- kritické posouzení nabídky služeb a zboží,
- sestavení rozpočtu, porovnání majetku a závazků,
- úročení,
- porovnání finančních produktů,
- krátkodobé a dlouhodobé plánování, rizika dosažených cílů,
- zabezpečení na stáří,
- vznik a rizika půjček,
- důsledky nesplácení,
- řešení zadlužení a předlužení. (RVP, ©2012-2019)

Upravený Standard finanční gramotnosti bude zařazen do RVP při jeho revizi, a proto nyní MŠMT doporučuje, aby v době než bude revidovaný standard součástí Rámcových vzdělávacích programů, základní a střední školy porovnaly upravený Standard se svým vlastním školním vzdělávacím programem (dále jen ŠVP). V případě potřeby změny, pak mají svůj ŠVP v oblasti finančního vzdělávání upravit či doplnit. (Národní ústav pro vzdělávání ©2011-2019)

1.2.2 Finanční vzdělávání obyvatel v dalším vzdělávání

Dalším vzděláváním se rozumí vzdělávání dospělých, vzdělávání je tak zaměřeno na dospělou část obyvatelstva. Vzdělávání dospělých bývá často vymezeno jako vzdělávání celoživotní, jež umožňuje člověku vstoupit do vzdělávacího procesu v kterémkoliv okamžiku jeho životní cesty a odstranit tak své případné pocíťované nedostatky (Bednaříková, 2016) Finanční vzdělávání dospělých již není podporováno státem, na druhou stranu se na rozvoji finančních projektů podílí především soukromý sektor, v menší míře pak instituce veřejné

správy, jako je MF, MPO nebo také ČNB, která mimo jiné spolupracuje s univerzitami třetího věku. Především je však u aktivit soukromého sektoru nutné posuzovat, zda se jedná o finanční vzdělávání nebo reklamu, která má za cíl propagovat konkrétní produkt. Pro tyto účely byl přijat dokument Principy nezávislosti ve finančním vzdělávání, podle něhož má být finanční vzdělávání nezávislé na finančním trhu, nesmí nabádat k nákupu, je nestranné, transparentní a také má být zajištěna odborná úroveň lektorů. (Opletalová, Kvintová, 2014)

V praxi existují různé formy vzdělávání pro dospělou populaci. V následujícím textu jsou uvedeny informace o finančním vzdělávání dostupném prostřednictvím webových stránek vytvořených MF a ČNB. Níže uvedené webové stránky jsou vybrány vzhledem k tomu, že se tyto subjekty podílejí na tvorbě finančního vzdělávání v České republice a informace uveřejněné na těchto stránkách mi také částečně posloužily jako zdroj informací pro mou bakalářskou práci.

MF pro podporu finančního vzdělávání spustilo v roce 2014 portál finančního vzdělávání a finanční gramotnosti nazvaný „**Proč se finančně vzdělávat?**“ dostupný na webových stránkách www.psfv.cz. Tyto webové stránky slouží široké veřejnosti, občané zde mohou získat praktické rady a návody pro řešení svých finančních problémů. Současně nám portál přináší informace, které jsou průběžně doplňovány o nejnovější aktuality z oblasti finančního vzdělávání. (MF ČR, ©2015)

Další projekt zaměřený na finanční vzdělávání spustila Česká národní banka pod názvem „**Peníze na útěku**“, dostupný je na webových stránkách www.penizanauteku.cz. ČNB jako jeden z hlavních garantů finanční gramotnosti tímto naší zemi přináší projekt určený především mladší části obyvatelstva. Jeho cílem je naučit občany orientovat se ve světě financí, a předcházet tak náhlým finančním problémům. Veřejnost zde má také možnost vyzkoušet si sestavení rodinného rozpočtu, poutavou formou si ověřit nabyté znalosti, a získat tak cenné informace ze světa financí. (ČNB, ©2016)

2 Finanční gramotnost

Finanční gramotnost je výsledkem procesu finančního vzdělávání, na jehož základě dochází ke zvýšení míry finanční gramotnosti a efektivnímu finančnímu chování. Finanční gramotnost je celosvětové téma. OECD ji definuje jako souhrn finančního povědomí, znalostí, dovedností, postojů a chování, při kterých dochází ke správnému rozhodování a následnému dosažení finančního blahobytu. (Atkinson a Messy, 2012)

V dnešní době patří mezi nejčastější příčiny zadlužování neočekávané snížení příjmu nebo nepředvídaný výdaj. (MF ČR, ©2016) Rozpočet domácnost v takovém případě prochází zatěžkávací zkouškou. Některé rodiny bohužel takovou situaci nedokáží finančně ustát, a tak sáhnou po půjčkách. Peníze jsou téměř na dosah, pokud je nemáme, můžeme si je ihned půjčit. Během života si snad půjčí peníze každý z nás, vybrat si ovšem výhodnou nabídku, která nás nezruinuje, je v záplavě finančních produktů velký problém. Z provedených průzkumů MF vyplývá, že dosažené vzdělání nejvíce ovlivňuje naši finanční gramotnost. Čím je člověk vzdělanější, je na tom lépe ohledně finanční gramotnosti ale i příjmů. Bohužel ve srovnání s jinými zeměmi jsme nedopadli ve znalosti finanční gramotnosti nejlépe v rámci světa, a řadíme se tak pod průměr. (MF ČR, ©2015)

Na podzim v roce 2015 Ministerstvo financí uskutečnilo poslední měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace České republiky. Měření se zúčastnilo kolem 1000 respondentů ve věku 18 - 99 let a bylo provedeno pomocí dotazníkového šetření. Měření bylo rozděleno na dvě hlavní složky, a to na finanční znalosti (znalosti finanční terminologie, finančních produktů) a finanční zodpovědnosti (domácí rozpočet, ztráta hlavního příjmu, finanční plánování). Jednalo se o společný průzkum pod záštitou OECD. Výsledné šetření bylo využito při světovém měření Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a také dalšími zúčastněnými zeměmi. (MF ČR, ©2016)

Z měření úrovně finanční gramotnosti a následných statistik vyplývá, že většina občanů nedokáže vést vyrovnaný rozpočet a neumí zhodnotit své volné finance. Dokonce v některých aspektech došlo ke zhoršení výsledků oproti měření finanční gramotnosti z roku 2010. (MF ČR, ©2016) Velké množství jednotlivců či domácností se tak potýká s dluhy a nejsou schopny splácet své závazky. Situace ohledně finanční znalosti dopadla oproti složce finanční zodpovědnosti lépe. Každý, kdo má finanční znalosti, se však nemusí chovat zodpovědně. Za zodpovědného člověka považujeme toho, který umí své finanční znalosti využít v praxi.

Občané se neustále potýkají s dluhy a s tím spojenou neschopností své závazky splácet. K této problematice napomáhá i situace na trhu s nebankovními půjčkami. V červenci 2017 byl

přijat Zákon o spotřebitelském úvěru č. 257/2016 Sb., současný předseda vlády, Andrej Babiš na tiskové konferenci uvedl, že: „*Novým zákonem chceme zamezit současnému stavu, kdy velké množství domácností a jednotlivců čelí exekucím, dluhům a neschopností je splácet*“. (MF ČR, Zákon o spotřebitelském úvěru, ©2016) Zákon nařizuje všem poskytovatelům řádné posouzení spotřebitele. Úvěr by tak měl být poskytován pouze takovým spotřebitelům, kteří budou schopni ze svých příjmů řádně splácet své závazky. Vítanou změnou je možnost předčasného splacení úvěru, jež by již nemělo být sankcionováno. Zavedením zákona tak dochází k řešení závažných systémových nedostatků v sektoru nebankovních půjček a jejich poskytovatelů. Zejména jde o nekalé obchodní praktiky a neodborné poskytování úvěrů, kdy ČNB k této problematice stanovila povinné zkoušky dle zákona č. 257/2016 o spotřebitelském úvěru poskytovatelů nebankovních úvěrů. Nebankovní úvěry tak budou na stejné úrovni jako u bankovních poskytovatelů, jelikož potřebné podmínky musí být splněny. (MF ČR, ©2016)

2.1 Vymezení pojmu finanční gramotnosti

Definice finanční gramotnosti je pro Českou republiku vymezena v dokumentu Národní strategie finančního vzdělávání, kde je definována jako „*soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace*“. (MF ČR, Národní strategie finančního vzdělávání, 2010, s. 11)

V roce 2017 vypracovala Pracovní skupina pro finanční vzdělávání revizi definice finanční gramotnosti, v níž popisuje finanční gramotnost jako: „*Finanční gramotnost je souhrn znalostí a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování*“. (MF ČR, ©2017)

Finanční gramotnost je také provázána s **gramotností numerickou** – ta se vztahuje k řešení finančních úloh, s **gramotností informační** – vyhledat, získat a vhodně použít potřebné informace a s **gramotností právní** – znalost práv a povinností, orientace v právním systému, povědomí o tom, kam se obrátit pro pomoc. Nezbytný rozvoj těchto kompetencí přispívá k upevnění ekonomického, právního a politického myšlení občanů, díky němuž dochází ke zkvalitnění života každého občana. (Círus L., Círus A., 2016, s. 52)

2.2 Složky finanční gramotnosti

Z finanční gramotnosti můžeme vymezit tři základní složky, jimiž jsou: peněžní, cenová a rozpočtová gramotnost.

2.2.1 Peněžní gramotnost

Hlavní kompetence peněžní gramotnosti spočívají ve správě hotovostních a bezhotovostních prostředků (peněz, transakcí). Díky těmto prostředkům řadíme do této složky také správu příslušných nástrojů, jimiž jsou např. bankovní účty, platební karty apod. (Círus L., Círus A., 2016)

Pomocí peněz vyjádříme hodnotu zboží či služeb při nákupu a prodeji. Škvára uvádí, že: *„Peníze jsou jakékoliv aktivum všeobecně přijímané při placení za zboží a služby nebo při placení dluhu“*. (Škvára 2011, s. 15) Bez peněz se v dnešní době neobejdeme, jelikož právě peníze jsou nejběžnější prostředek směny v tržním hospodářství. V současné době mohou mít peníze několik podob, nejčastěji jsou pojímány jako hotovost ve formě mincí a bankovek, dále jako finanční obnosy uložené v peněžním ústavu či ve formě cenných papírů (akcií, směnek, šeků apod.). (Balabán, 2009)

Funkce peněz:

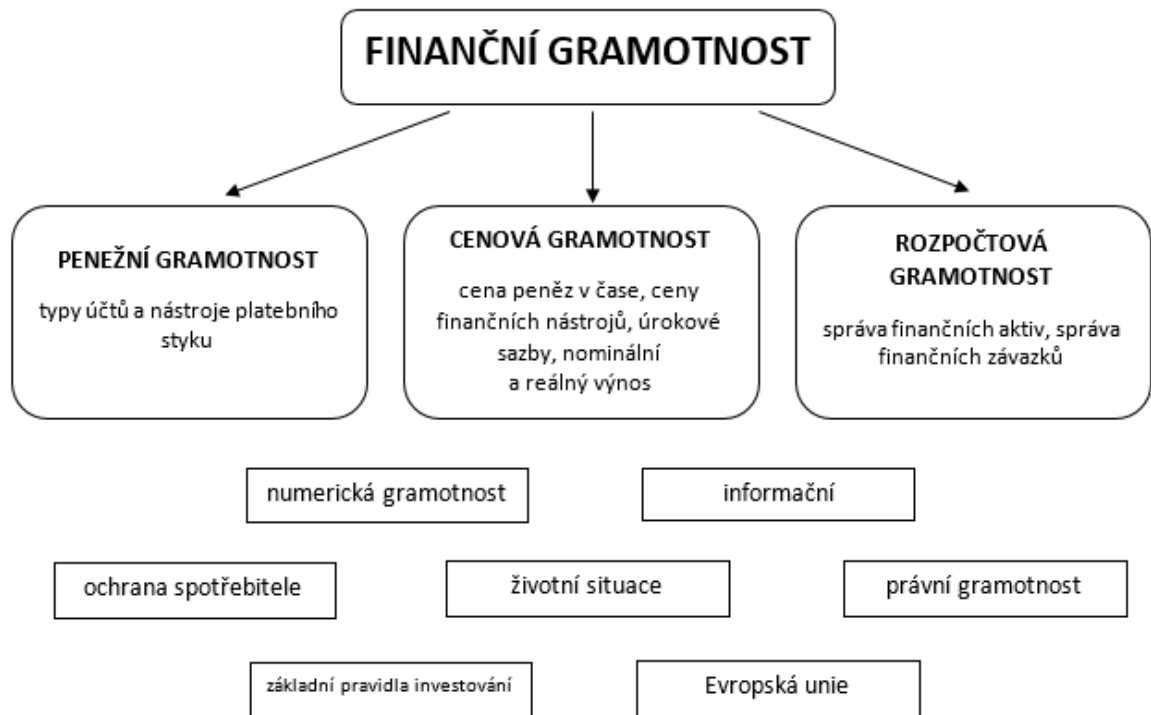
- míra hodnot (pomocí peněz měříme hodnotu zboží),
- prostředek směny (peníze nám zprostředkovávají směnu při placení zboží a služeb),
- prostředek akumulace (peníze můžeme hromadit, schraňovat). (Škvára, 2011, s. 15)

2.2.2 Cenová gramotnost

Důležitou roli v cenové gramotnosti má pochopení principu „ceny peněz“ v čase, na němž je cena závislá, dále také porozumění inflaci či úrokovým sazbám.

2.2.3 Rozpočtová gramotnost

Předpokládané kompetence k hospodaření a správě osobního či rodinného rozpočtu můžeme považovat za rozpočtovou gramotnost. Hlavním předpokladem je, že se gramotný občan bude orientovat na finančním trhu a bude zvládat svou finanční životní situaci. Rozpočtová gramotnost pojímá také dvě složky, a to: správu finančních aktiv (např. investic, vkladů a pojištění) a správu finančních závazků (např. úvěrů a leasingu). Občan by měl být také schopen rozhodnout a zvážit, který finanční produkt je pro něj vhodný, zvážit případná rizika, a vybrat si tak nejvhodnější produkt pro svoji osobní či rodinnou potřebu. (Círus L., Círus A., 2016)

Obrázek č. 1: Složky finanční gramotnosti

Zdroj: Vlastní práce autora na základě Škvára, 2016, s. 14.

Finanční gramotnost spadá pod širší oblast ekonomické gramotnosti, která také zahrnuje schopnost např. zajistit si příjem, zvažovat důsledky osobních rozhodnutí na současný a budoucí příjem, vhodný výběr nabízených finančních produktů a služeb, dále schopnost orientovat se na trhu pracovních příležitostí a rozhodovat o svých příjmech a výdajích. (MF ČR, Národní strategie finančního vzdělávání, 2010, s. 12)

3 Finanční produkty

Donedávna byla jednou z nejběžnějších forem spoření tzv. vkladní knížka. Tuto formu spoření dnes již nahradily modernější způsoby spoření. Bez bankovních účtů a dalších finančních produktů se v současné době neobejdeme, staly se nedílnou součástí našeho běžného života. S příchodem nových technologií nám mobilní telefony umožňují prostřednictvím internetového bankovníctví v reálném čase nahlédnout do svých účtů, a zaplatit tak své závazky na dálku. Hotovostní platby jsou dnes nahrazovány bezkontaktními platbami pomocí kreditních, debetních anebo také čipových karet. Dochází tak k usnadnění a především urychlení platby za zboží či služby. Přidružené nástroje nám tak umožňují disponovat se svými penězi bez návštěvy banky.

Na finančním trhu je široká nabídka produktů, mezi jejich nejběžnější zaměření patří správa financí (běžné účty), zhodnocení volných finančních prostředků (spořicí účty, termínované vklady, stavební spoření, penzijní připojištění, investice v podobě akcií apod.), také půjčky (hypoteční, spotřebitelské úvěry, úvěr ze stavebního spoření) a v neposlední řadě pojištění (životní, investiční pojištění). Každý produkt je specifický dle svého účelu, má své výhody i nevýhody, čímž se liší od ostatních. Je zapotřebí danou nabídku vždy řádně zvážit a promyslet, zda je pro nás daný produkt výhodný. Je třeba také posoudit společnost, která službu nabízí. Zvolit si vhodný produkt, který odpovídá našim potřebám, je tak někdy opravdu velmi obtížné. (Finančníci, ©2015-2019)

V následujících podkapitolách je proto uveden přehled základních finančních produktů pro správu financí denní potřeby, jež byly v rámci polostrukturovaného rozhovoru v praktické části nejčastěji zmiňovány matkami pečujícími o dítě v domácnosti.

3.1 Běžný účet

Je nejvíce používaný účet, který nám poskytuje rychlý a jednoduchý platební styk. Jeho prostřednictvím můžeme provádět jednorázové, trvalé a inkasní platby. Vedení běžného účtu je bankami často poskytováno zdarma, nebo za malý poplatek. Pro základní běžné hospodaření je vhodný právě tento typ účtu. Běžný účet je nízce úročen, často není úročen vůbec, tudíž není vhodný k dlouhodobějšímu spoření. (Balabán, 2009, s. 166) K běžnému účtu získává majitel platební kartu a přístup do elektronického bankovníctví, které může ovládat na dálku za pomoci internetu či mobilní aplikace.

3.2 Platební karty

Pomocí platební karty můžeme z běžného účtu finanční prostředky vybírat, případně vkládat a provádět platby jak v kamenných obchodech, tak v e-shopech. Platební karta je chráněna

speciálním PIN kódem, který zná pouze majitel karty. Jedná se o bezpečnostní číselný kód, jenž nás chrání před zneužitím karty. V současné době se nejvíce využívají bezkontaktní karty, kterými můžeme platit zboží bez zadání PINu ale zpravidla jen do výše 500 Kč. Při vyšší částce musí držitel karty zadat ověřovací PIN, aby nedošlo k jejímu zneužití.

Platební karty můžeme dělit na: **debetní karty** – debetní kartu získáme zpravidla při založení bankovního účtu. Při platbě u obchodníka anebo při výběru z bankomatu můžeme prostřednictvím debetní karty čerpat finanční prostředky do výše zůstatku na účtu, popřípadě do výše kontokorentu (jedná se o možnost čerpání půjčky do smlouvou stanoveného limitu na běžném účtu). (Brabec a kol., 2016) **Kreditní karty** – kreditní kartou čerpáme úvěr, který se váže na úvěrový účet s příslušnou úrokovou sazbou. (Doubková, Tomek, 2016)

3.3 Spořicí účet

Jde o typ účtu, který nám dává možnost vyšších úrokových sazeb s možností rychlého přístupu k finančním prostředkům. Spořicí účet můžeme většinou založit samostatně bez nutnosti běžného účtu a je spíše vhodným řešením pro vytvoření počáteční rezervy. Pro dlouhodobější spoření jsou vhodnějším řešením termínované vklady. Úrokové sazby na spořicí účet jsou totiž nižší než u termínovaných vkladů, a to právě díky možnosti libovolného vkladu či výběru peněz.

3.4 Termínovaný vklad

Má vyšší zhodnocení než spořicí účet. Výše sazby se odvíjí od doby, na kterou je uzavřený. Většinou platí, že čím delší období, tím vyšší úroková sazba. Současně také bývá stanovena minimální výše vkladu. Prostředky však nejsou volně k dispozici, jsou vázány délkou termínovaného vkladu. Pokud bychom potřebovali peníze vybrat dříve, můžeme, ovšem pod podmínkou sankce. Vše záleží na stanovených podmínkách konkrétní banky. (Brabec a kol., 2016)

3.5 Stavební spoření

Je typem spoření, který mohou využívat všechny věkové kategorie a je vhodným nástrojem spoření pro děti do budoucnosti. Můžeme zhodnotit peníze jednak úrokovou sazbou a současně státní podporou, navíc máme možnost získat při splnění podmínek úvěr na bydlení. (Balabán, 2009. s. 238) Stavební spoření poskytuje pět stavebních spořitelen: Wüstenrot - stavební spořitelna a.s., Českomoravská stavební spořitelna, a.s., ve zkratce ČMSS, Stavební spořitelna České spořitelny, a. s., Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s. a Raiffeisen stavební spořitelna a.s. Tento finanční produkt řadíme mezi dlouhodobé a bezpečné formy spoření. Smlouva se uzavírá na dobu minimálně 6 let, při jejím uzavření je nutné si stanovit cílovou

částku, kterou chceme za dané období naspořit. Ta se však nesmí překročit. Cílová částka se skládá z vkladů, státní podpory a úroků. Dle její výše je stanoven poplatek za uzavření stavebního spoření, většinou jde o jedno procento. Po uplynutí doby 6 let můžeme smlouvu prodloužit navýšením cílové částky a zaplacením poplatku, nebo peníze použít na cokoliv. Pokud bychom potřebovali smlouvu ukončit dříve, přijdeme o státní podporu a úroky z vkladů. Spořit se může měsíčně anebo nepravidelně, průměrné výnosy ze spoření dosahují tří procent. Díky naspořeným penězům je možnost čerpat překlenovací nebo řádný úvěr na nákup nemovitosti či rekonstrukci a modernizaci bytu. (Zákon č. 96/1993 Sb., zákon o stavebním spoření)

3.6 Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr nebo-li hypotéka je úvěr dlouhodobý, poskytovaný většinou na nákup či výstavbu nemovitosti, rekonstrukci, refinancování půjček apod. Musí být zajištěn zástavním právem k nemovitosti (nemusí se přitom jednat o nemovitost, na kterou je úvěr poskytnut). Hypoteční úvěr může být účelový (poskytnutí na konkrétní nemovitost), nebo neúčelový tzv. americká hypotéka. Hypotéka je poskytována bankami, splatnost bývá většinou minimálně na 5 let a maximálně na 30 let, splátky jsou pravidelně měsíčně. (Balabán, 2009, s. 237)

3.7 Pojištění

Pojištění je možnost zabezpečení osob a rodiny před různými riziky, je uzavíráno pojišťovny a bankami. Pojištění rozdělujeme dle druhu sjednávaného pojištění na životní a neživotní. Životní pojištění dále členíme na rizikové (např. pojištění pro případ smrti) a rezervotvorné, které lze dále členit na kapitálové (pojištění pro případ smrti a dožití se spořením) a investiční (pojištění se spořivou složkou). Neživotní pojištění můžeme dělit na majetková pojištění (např. pojištění domácnosti, staveb, havarijní pojištění apod.) a odpovědnostní pojištění (např. pojištění odpovědnosti z povolání). Pojištění můžeme brát jako zásah do rodinného rozpočtu. Lze ho považovat za výdaj v tuto chvíli, na krytí budoucího rizika. (Balabán, 2009, s. 201)

3.8 Půjčky pro ženy na mateřské dovolené

Půjčky pro ženy na mateřské dovolené poskytují většinou nebankovní společnosti. Často se jedná o krátkodobé půjčky, peníze mohou být využity na cokoliv. Jednou z hlavních předností nebankovní půjčky je rychlé vyřízení, není nutné znát účel úvěru a zpravidla je vyřízení této půjčky možné online z pohodlí domova. Nevýhodou většinou bývá vysoký úrok a přísné podmínky vyplývající ze splátek. Je velmi důležité zvažovat, u které společnosti je půjčka zvolena.

4 Hospodaření domácnosti

Události v naší společnosti, ale i ve světě souvisí s hospodařením našich domácností. V různých zpravodajských relacích slyšíme pozitivní zprávy, jak se daří ekonomice, že stát zvýšil mzdy státním zaměstnancům a opětovně plánuje navýšení důchodů. Reklamy nás pak každý den přesvědčují, jak máme žít, co máme dělat a že je nyní právě nejvýhodnější doba pořídit si nové auto, nebo uzavřít rychlou půjčku s výhodným úročením na cokoliv. Můžeme tak nabýt dojmu, že není problém pořídit si to či ono. Ale jak je na tom náš rodinný rozpočet? Je natolik efektivní, aby zvládl veškeré výdaje, zejména pak v rodinách s jedním či několika dětmi? Na to je jednoduchá odpověď, a to sestavit si rodinný rozpočet.

Tato kapitola nám přiblíží sestavování měsíčního rodinného rozpočtu a s tím spojené nastavení následných příjmů a výdajů. Sestavováním rodinného rozpočtu se budeme zabývat také v praktické části, ve které analyzujeme, jak matky pečující o dítě v domácnosti nakládají se svými rodinnými financemi.

4.1 Měsíční rodinný rozpočet

O sestavování měsíčního rodinného rozpočtu jsme zřejmě slyšeli v životě všichni, patří mezi základní finanční gramotnost každého z nás. Ovšem jeho sestavování je stále podceňovaná záležitost. Dle šetření MF v rámci měření finanční gramotnosti v roce 2015 bylo zjištěno, že 57 % domácností nesestavuje rozpočet. Z toho 67,7 % domácností považuje sestavování rozpočtu za zbytečnou záležitost a ve 22 % domácností je sestavování rozpočtu ani nenapadlo. (MF ČR, ©2015)

Přitom vedení rodinného rozpočtu není až tak těžké, stačí papír a tužka, mladší sáhnou po mobilní aplikaci, někteří se nebojí dokonce oslovit finančního poradce. (Doubková, Tomek, 2016)

V prvním kroku vytvoříme analýzu všech příjmů a výdajů během určitého časového úseku, nejlépe měsíce. Do příjmů zahrneme čistou mzdu, rodičovský příspěvek, stravenky nebo např. příjmy z podnikání, tedy příjmy vzešlé z naší činnosti. Dále do příjmů nezapomeneme zahrnout připisované úroky na účtech, sociální dávky apod., v neposlední řadě i tzv. nahodilé příjmy, mezi které můžeme počítat i dary. V dalším kroku provedeme analýzu našich každodenních výdajů, ať už jsou to výdaje nezbytné týkající se jídla, bydlení, půjček, výdaje za dopravu, trvalé příkazy v bance, dále výdaje na oblečení, zábavu, ale i výdaje na léky, platby za pojištění apod. Pokud není znám přesný výdaj, započítá se i jeho odhad. Uvádíme tedy vše, co z našich peněženek odchází. (ČNB, ©2016)

Souhrn příjmů a výdajů následně porovnáme. Máme-li příjmy vyšší než výdaje, jsme na tom lépe než v opačném případě, kdy jsou výdaje vyšší než příjmy. Zde je nutné hledat způsoby,

jak situaci co nejdříve změnit. V domácnostech s nízkými příjmy je však situace složitější, když je většina příjmů utracena za potřebný provoz domácnosti. V rámci sestaveného rodinného rozpočtu hledáme možnosti, jak zvýšit příjmy při dosavadních výdajích, nebo snížit výdaje při dosavadních příjmech, popřípadě kombinaci obou možností. (MF ČR, ©2015)

„**Pět P**“ rodinného rozpočtu, které shrnují tzv. Baťovy návyky:

- *„přehled nad svými výdaji (mám představu, na co peníze vynakládám),*
- *plán, tedy rozpočet svých financí (mám přehled o svých příjmech a výdajích),*
- *předpoklad naplnění sledovaných cílů a závazků (vím, co si mohu dovolit, a dělám vše pro to, abych si leccos dovolit mohl),*
- *pochopení nutnosti mít úspory (dělám vše pro to a vím, že mám rezervu na deštivé dny a nepředvídané události),*
- *princip a návyk, který pomáhá předcházet a zvládnout své dluhy (mám svůj rozpočet a svou finanční situaci pod kontrolou)“.* (Novotný, ©2018)

4.2 Příjmy

Příjmy jsou veškeré finanční prostředky, které přichází do domácnosti za určité období. Mohou být obdrženy jak v hotovostní tak bezhotovostní formě. Veškeré příjmy by nám měly pokrýt všechny výdaje. (Balabán, 2009) Příjmy jsou základním stavebním kamenem rodinného rozpočtu. Své příjmy v domácnosti můžeme zvýšit v dlouhodobém horizontu např. zvyšováním úrovně vzdělávání, rekvalifikací, a tím získat možnost ucházet se o lépe placenou práci. Naopak v krátkodobém horizontu lze příjmy navýšit v podobě dalšího zaměstnání (příležitostné brigády, druhý úvazek vedle stávajícího), změnou zaměstnavatele, ale i prodejem majetku, byť toto řešení nemusí být vždy žádoucí.

Příjmy můžeme také dělit podle toho, jak se na nich podílíme:

- aktivní – pro získání příjmů je důležitá naše činnost (např. příjmy z podnikání, čistá mzda, rodičovský příspěvek),
- pasivní – nejsou závislé na naší činnosti (např. nájemné, úroky ze spořicíh, terminovaných vkladů, sociální dávky),
- nahodilé – takové příjmy, se kterými nepočítáme (např. získané dědictví, dary, výhra v loterii apod.). (MF ČR, ©2014)

4.3 Výdaje

Výdaje jsou veškeré finanční prostředky vynaložené na zajištění domácnosti. Čím máme vyšší příjmy, tím rostou i naše potřeby. Také výdaje domácnosti můžeme ovlivnit. V tzv. kontrolovatelných výdajích můžeme jejich výši rychle ovlivnit. Jedná se o výdaje např. na jídlo nebo oblečení. Některé výdaje si však můžeme zcela odepřít, jako např. výdaje na zábavu či dovolenou. Naproti tomu v tzv. pevných, opakujících se výdajích je snižování obtížné. Charakteristickým příkladem je nájemné, platby za energie a služby, splátky úvěrů, hypoték, pojištění apod. (Klínský, Münch, Chromá, 2016, s. 146)

V rámci domácího rozpočtu se objevují jednorázové výdaje. Některé z nich můžeme plánovat a ovlivnit jejich výši - jako jsou výdaje na dovolenou, koupi auta a předmětů pro vybavení domácnosti apod. Jsou však také výdaje neočekávané, opravy domácích elektrospotřebičů případně jejich nákup, opravy domu, auta, doplatky za energie, telefony, ztráta či rozbití mobilního telefonu. Bez rezerv je pak složité hledat cesty k jejich pokrytí. (MF ČR, ©2014)

4.4 Finanční rezervy

Docílíme jich pomocí spoření, díky němuž bychom si měli část svých příjmů pravidelně odkládat pro různé nečekané události (koupě nového spotřebiče, nemoc, úraz, ztráta zaměstnání či dlouhodobé pracovní neschopnosti apod.). Jedná se o peníze, u kterých jsme se rozhodli, že je neutratíme hned, ale až v případě nutné potřeby. Finanční rezerva by zpravidla měla činit alespoň trojnásobek, či šestinásobek našeho platu. Měla by mít takovou podobu, abychom ji mohli při nepředvídané situaci ihned použít. (Brabec a kol., 2016)

5 Matky pečující o dítě v domácnosti

Narození miminka je velkou životní událostí v každé rodině, a většina maminek tak prožívá jedno z nejkrásnějších období svého života. S příchodem nového člena rodiny se mění nejen životní styl rodiny. Dnešní páry přistupují k těhotenství mnohem zodpovědněji. Plánované rodičovství s ohledem na kariéru, rodinu, bydlení či finanční situaci se stává více méně samozřejmostí. Období mateřství je etapa, která přináší v rodině mnoho změn, ne všechny jsou však pozitivní. Rodinný rozpočet přichází o pravidelný měsíční příjem, jenž příspěvky od státu plně nenahradí. Zvýší se běžné výdaje rodiny, v některých případech rodiny vynakládají i větší investice v souvislosti s bydlením či nákupem auta. Bohužel řada rodin si nebyla schopna vytvořit finanční rezervu do nastávajícího období, často tak dochází k zadlužování. Hospodaření rodiny je proto nutné přizpůsobovat finančním příjmům. Rodiče si musí poradit s nezbytnými úsporami založenými především na vzájemné komunikaci, kompromisech a osobních prioritách. Sledování domácího rozpočtu a dodržování základních pravidel finanční gramotnosti napomůže párům zodpovědně hospodařit s penězi. (MF ČR, ©2015)

Po dobu mateřské a rodičovské dovolené tak nastává pro rodinu z hlediska příjmů specifické období, kdy se hlavními příjmy matek pečujících o dítě v domácnosti stávají peněžité pomoc v mateřství, rodičovský příspěvek a porodné. Těmito příjmy se budeme zabývat v následujících podkapitolách.

5.1 Peněžité pomoc v mateřství

Peněžité pomoc v mateřství (dále jen PPM) souvisí s těhotenstvím, porodem a péčí o narozené dítě. Náleží zaměstnankyni po dobu 28 týdnů, což činí 196 dnů při narození jednoho dítěte. Pokud žena porodí dvojčata či více dětí zároveň, náleží jí mateřská dovolená po dobu 37 týdnů, což činí 259 dnů. Žádost o PPM podává u svého zaměstnavatele, který ji předá Správě sociálního zabezpečení. Při nároku na mateřskou dovolenou musí být splněna podmínka odpracování 270 kalendářních dnů, které však nemusí být souvislé, a povinná účast na nemocenském pojištění v rámci této oblasti. (Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 195)

PPM je poskytována ženě od počátku osmého až šestého týdne před očekávaným porodem. Mateřská dovolená nesmí být kratší než čtrnáct dní a nesmí být ukončena dříve jak šest týdnů ode dne porodu. Po šestinedělí ji může čerpat i otec za písemného souhlasu matky. Peněžité pomoc v mateřství je poskytována za kalendářní dny, její výše je sedmdesát procent denního vyměřovacího základu a je vyplácena Správou sociálního zabezpečení. (MV ČR, ©2019)

5.2 Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek nebo-li rodičovská dovolená začíná následující den po ukončení mateřské dovolené. Nárok na něj má matka, otec nebo osoba, která trvale nahrazuje péči rodičů. (Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 196) O rodičovský příspěvek je potřeba si zažádat na Úřadu práce, podmínkou jeho poskytnutí je celodenní péče o dítě mladší 4 let. (MV ČR, 2019) Výše rodičovského příspěvku při narození jednoho dítěte činí 220.000 Kč. Při narození dvojčat nebo více dětí zároveň je výše 330.000 Kč.

Měsíční rodičovský příspěvek se vypočítá dle délky doby, kterou si každý rodič zvolí. Maximální měsíční příspěvek může být 32.640 Kč a minimální 50 Kč. Příspěvek lze vyplácet až do doby 4 let věku dítěte a každé tři měsíce je možné změnit jeho délku, částku a příjemce. (Bureš, ©2018)

Dobrou zprávou je aktuální informace týkající se novely zákona o státní sociální podpoře, kterou by mohlo případným schválením dojít k navýšení rodičovského příspěvku od ledna roku 2020 o částku 80.000 Kč. V současné době je novela zákona v legislativním procesu schvalování, kdy se řeší, koho se bude zvýšení rodičovského příspěvku týkat. (Bureš, ©2019)

5.3 Porodné

Porodné se vyplácí rodině s nízkými příjmy při narození živého prvního, nebo druhého dítěte. Je možné vyplatit jej pouze rodině, jejichž příjem v minulém kalendářním čtvrtletí nebyl vyšší jak 2,7 násobek životního minima. Výše porodného je 13.000 Kč na první živě narozené dítě a 10.000 Kč na druhé živě narozené dítě. (MV ČR, ©2019)

Pro lepší přehled a orientaci budeme nadále v praktické části používat zkratku **matky v domácnosti**, jež zahrnuje matky pobírající peněžitou pomoc v mateřství či rodičovský příspěvek.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části budeme vycházet z teorie, s níž jsme se seznámili v předchozích kapitolách. Při jejím zpracování jsme využili dostupnou literaturu a aktuální internetové zdroje.

6 Rodinné finance matek v domácnosti

Před začátkem výzkumného šetření je nezbytné stanovit si jeho hlavní cíle. Dále je zapotřebí určit deskriptivní výzkumné problémy, které chceme řešit. A které nám budou nápomocné k dosažení vymezeného cíle. Z výzkumných problémů budeme dále vycházet při tvorbě konkrétních tematických okruhů otázek rozhovoru. V dalších částech jednotlivých podkapitol je popsán výzkumný vzorek a použitá metoda sběru dat.

6.1 Cíle a problémy výzkumného šetření

Cílem praktické části mé bakalářské práce je zjistit a analyzovat, jak matky v domácnosti přistupují k otázkám finančního zabezpečení rodiny a jak nakládají s rodinnými financemi.

Stanovení výzkumných otázek:

1. Domnívají se matky v domácnosti, v čem spočívá finanční gramotnost pro běžný život?
2. Jaké zkušenosti mají matky v domácnosti se systémem finančního vzdělávání a odkud případné informace získávají?
3. Jak matky v domácnosti řeší svůj rodinný rozpočet?
4. Jaké jsou využívané finanční produkty matkami v domácnosti a z jakého důvodu je využívají?

6.2 Výzkumný soubor a realizace výzkumného šetření

V rámci výzkumného šetření byl vybrán výběrový soubor ze základního souboru matek v domácnosti, které splňují podmínku čerpání peněžité pomoci v mateřství či rodičovského příspěvku.

Respondentky byly vybrány na základě metody záměrného výběru. Jedná se o metodu, pomocí níž jsou vybíráni pouze ti respondenti, kteří splňují určitá kritéria anebo soubor kritérií a současně s výzkumem souhlasí. (Miovský, 2006). Z důvodu zastoupení výběrového souboru a projevení tak různých postojů či problémů byly respondentky osloveny na základě různorodosti. Významné faktory pro výběr cílové skupiny v rámci výzkumného šetření byly dle věku matky, vzdělání, počtu dětí, a zda se jedná o úplnou rodinu nebo matky samoživitelky.

Pro výzkumné šetření bylo osloveno třináct matek. Rozhovory byly realizovány převážně v místě bydliště respondentek či v kavárnách v klidném a příjemném prostředí.

6.3 Metoda výzkumného šetření

Pro výzkumné šetření s ohledem na vybrané téma a z důvodu omezeného počtu respondentů byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu „*Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidi chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu*“. (Švaříček a Šedřová, 2014, s. 17) V zájmu přesnějších informací a hlubšího poznání skutečnosti byla zvolena metoda rozhovoru. Při vedení rozhovoru by měl být kladen důraz na začátek a konec rozhovoru. Na začátku je nezbytným krokem prolomení psychické bariéry, pro udržení důvěry je třeba poskytnout účastníkovi informaci o účelu kladených otázek. Nezbytný je jeho souhlas se záznamem.

V průběhu je také vhodné informovat účastníka, jak rozhovor plyne, zda se držíme tématu, a plníme tak stanovený cíl. Pokud se jedná o oboustrannou rovnocennou komunikaci a účastník se cítí příjemně jako náš partner, dochází ke správně vedenému rozhovoru. Na samotném závěru je důležité dbát na ukončení rozhovoru, neboť právě při loučení se můžeme dozvědět důležité informace. (Hendl, 2012).

Jako výzkumnou metodu sběru dat jsme použili metodu explorační s využitím polostrukturovaného rozhovoru. Jedná se o nejrozšířenější podobu rozhovoru, neboť tento způsob získávání dat je zpracován na základě předem stanovených okruhů otázek - tzv. jádro rozhovoru. Současně nám také umožňuje měnit pořadí připravených otázek a reagovat tak na nepředvídatelné situace vzniklé z kontextu při průběhu kladení otázek v rámci rozhovoru. U tohoto typu šetření je vhodné využít tzv. inquiry, nebo-li upřesnění či vysvětlení odpovědi účastníka. Na jejich základě jsou respondentovi kladeny doplňující otázky, umožňují nám tak rozpracování tématu do větší hloubky. (Miovský, 2006).

Před realizací rozhovoru byla položena otázka, zda respondentky souhlasí se záznamem a použitím tak získaných dat pro zpracování mé bakalářské práce. Všechny respondentky souhlasily s nahráváním. Z důvodu zachování anonymity odpovědí respondentek v rámci výzkumného šetření budeme respondentky označovat písmenem „M“ jako matky v domácnosti. S číselným rozlišením respondentek, a to: M1 – M13.

V následující tabulce je uveden přehled jednotlivých respondentek výzkumného šetření:

Respondentky	Věk matky	Vzdělání	Počet dětí	Úplná rodina - samoživitelka
M1*	36 let	vysokoškolské	2	úplná rodina
M2	33 let	středoškolské	1	úplná rodina
M3	30 let	středoškolské	1	úplná rodina
M4	34 let	vyšší odborné	1	úplná rodina
M5	27 let	vysokoškolské	1	úplná rodina
M6*	31 let	středoškolské	1	úplná rodina
M7*	34 let	středoškolské	1	úplná rodina
M8	40 let	středoškolské	4	úplná rodina
M9	29 let	středoškolské	1	úplná rodina
M10	38 let	vysokoškolské	3	úplná rodina
M11	26 let	středoškolské	1	samoživitelka
M12	30 let	středoškolské	1	úplná rodina
M13	29 let	vysokoškolské	2	úplná rodina

Pozn.: * Uvedené respondentky jsou těhotné a očekávají tak další přírůstek do rodiny.

Tabulka č. 1: Přehled respondentek.

Zdroj: Vlastní práce autora.

6.4 Analýza zpracování získaných dat

V následující podkapitole budou získaná data z výzkumného šetření, tedy informace získané prostřednictvím rozhovorů s matkami v domácnosti, nejprve zpracovány a interpretovány na základě analýzy prostřednictvím otevřeného kódování. Jedná se o metodu „*přiřazování klíčových slov či symbolů k částem textu tak, aby byla umožněna snadnější a rychlejší práce s těmito částmi a bylo možné prostřednictvím kódů kdykoli snadno pracovat s většími významovými celky*“. (Miovský, 2006, s. 219).

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

Úloha finanční gramotnosti byla nejčastěji respondentkami vystižena jako hospodaření s penězi, jak ukazují některé z následujících odpovědí:

Respondentka M2 si myslí, že finanční gramotnost slouží „*ke správnému hospodaření s financemi*“, podobný názor měla také respondentka M3 „*hmm, asi pro dobré zacházení*“

s penězi“. Některé z respondentek dokázaly vystihnout přesnější význam: „*Asi mít přehled o svých příjmech a výdajích, nezadlužit se! Vědět co si můžeme dovolit, např. bankovní účty, karty, spoření, úvěry*“, odpověděla respondentka M1. Respondentka M13 hovořila: „*Jak bych to řekla, no, abychom si dokázali spočítat, na co máme a na co ne. Zvážit jaké finanční prostředky máme k dispozici a jak je co nejlépe využívat*“.

Respondentka M6 nevěděla, k čemu finanční gramotnost slouží, ale po následném vysvětlení a přiblížení pojmu finanční gramotnosti odpověděla: „*Jo, aha, to mě nenapadlo, že je to ono*“. Naopak respondentka M11 uvedla, že se s pojmem finanční gramotnosti ještě nesetkala: „*Tenhle pojem slyším poprvé, ale myslím si, že to bude něco, jak zacházet s penězi*“.

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

V odpovědi na otázku, zda finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu rodinného rozpočtu, odpovídaly skoro všechny respondentky, a to, že odpovědnost za správu rodinného rozpočtu do finanční gramotnosti patří anebo si to alespoň myslí. „*Samozřejmě, alespoň za mě, jak jsme rodina, finance jsou naše a ne moje a tvoje. Pokud bude mít problémy s financemi jeden, bude je mít druhý. Exekutora nezajímá přece, kdo v rodině má dluhy, ale majetek. Když má problém jeden, zablokují vám účet klidně i druhého*“, odpověděla respondentka M12. Některé z respondentek se dokonce shodují, že vedení rodinného rozpočtu by mělo být samozřejmostí. Respondentka M4 také dodala: „*Určitě ano. Správné vedení rodinného rozpočtu je základ finanční gramotnosti*“.

V případě respondentky M6, jenž neznala odpověď na otázku číslo jedna, ovšem po vysvětlení odpověděla: „*Já myslím, že ano, že je to určitě lepší si vést rodinný rozpočet*“. Jen respondentka M11 odpověděla na otázku: „*Vůbec netuším, řekla bych, že ne*“.

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

Třetí otázka směřovala k oblasti finančního vzdělávání. Pokud se respondentky se systémem finančního vzdělávání již setkaly, kladla jsem doplňující otázky, odkud případně informace čerpaly, nebo kde se setkaly se systémem finančního vzdělávání.

Respondentky M3, M4 a M13 se se systémem finančního vzdělávání střetly na školách. Respondentka M13 hovořila o finančním vzdělávání na vysoké škole, na základě předmětu „finance“, o kterém si myslí, že ji také k úrovni finanční gramotnosti napomohl. Z pohledu respondentky M3, která studovala střední školu s oborem zaměřeným na ekonomiku a účetnictví, odpověděla na otázku, zda si myslí, že i škola Vám přispěla k finanční gramotnosti:

„Řekla bych, že ano, škola mi dala základ“. Respondentka M4 se také setkala se systémem finančního vzdělávání na škole *„chodila jsem na Obchodní akademii, kde jsme něco málo počítali, měli ekonomiku a statistiku. Ale u nás doma se vždycky rozumně hospodařilo. Na co jsme neměli peníze, to se nekupovalo. Na dovolené u moře jsme nikdy nebyli“.* V případě respondentky M12 jsou pro ni zásadním přínosem informace získané ze zaměstnání.

V opačném případě se většina respondentek se systémem finančního vzdělávání neseťkala. Respondentka M11 odpověděla: *„Ne neseťkala, nic mi to neříká. Nikdy jsem informace o finančním vzdělávání nehledala, takže nevím“.* V odpovědích, kde by se informace daly sehnat, se převážně respondentky shodovaly, že na internetu *„V dnešní době je jediná výhoda internetu, kde si cokoliv můžete najít a právě tam bych zkusila potřebné informace hledat“.* Respondentka M7 také uvedla, že od finančních poradců *„záleží, co potřebujeme“.* Některé z respondentek také uvedly, že by si informace hledaly v knížkách anebo si nechaly poradit a také *„myslím, že děti se naučí něco ve škole a jinak si nechám poradit od rodiny“,* reagovala respondentka M1.

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující?

Jaký na to máte názor?

Na tuhle otázku měly respondentky rozdílný pohled. V odpovědích často zazněla tvrzení, že si myslí, že v dnešní době je dostupnost informací dostačující, případně se dá všechno najít na internetu. Některé z nich ale dodaly, že dříve tolik dostupných informací nebylo, ale dnes už je to mnohem lepší, jak uvedla respondentka M4: *„Myslím, že teď už to začíná být lepší, ale bohužel ta první vlna lidí, kteří nemají takové finanční znalosti, už je dost velká“* s podobným názorem se také ztotožnila respondentka M3: *„Myslím, že pro lidi pod 45 let ano, jinak starší ročníky už tolik přehled nemají“.* Problematiku finančního vzdělávání vyzdvihla respondentka M1, která si myslí, že informace o finančním vzdělávání nejsou dostačující *„hlavně v sociálně slabých oblastech, tam chybí povědomí o této problematice v rodině“.* Rovněž respondentka M13 odpověděla: *„Možná by nebylo špatné nabídnout nejen maminkám nějaké kurzy nebo semináře na tohle téma“.*

Pro některé respondentky bylo obtížné na tuhle otázku odpovědět, jelikož se se systémem finančního vzdělávání neseťkaly a proto tedy nedokáží říct. Případně, jak uvádí respondentka M9: *„Zatím jsem tyto informace nepotřebovala a nepídila se po nich, takže netuším“.* Respondentka M12 to následně shrnula: *„Záleží na člověku, kdo chce mít přehled, najde si informace i sám, nebo kontaktuje někoho, kdo se tím zabývá, třeba finančního poradce nebo známého, kdo mu to vysvětlí“.*

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb, např. finančních poradců?

Respondentky, jež uvedly, že finančních poradních služeb nevyužily, tak především z důvodu, že tuto službu zatím nepotřebovaly. Na druhou stranu od respondentek, které využily či využívají finanční poradce, byla odpověď většinou kladná. „Podle mě je nejlepší oslovit člověka, který se v dané oblasti pohybuje, proto jsem i já osobně zvolila finančního poradce, protože mi může vše vysvětlit“, jak uvedla respondentka M8. K názoru se také přidává respondentka M9: „Finančního poradce využíváme, co se týče penzijka, životního pojištění, pojištění na dítě a tak“.

Pro respondentku M4 byla zkušenost naopak s finančním poradcem nepříjemná. „Nebyla jsem moc spokojená, jelikož jsem narazila asi na mladé začínající poradce, kterým šlo pouze o jejich provizi za uzavření služby a né, aby mi dobře poradili.“

Jedna z respondentek, M12, která využila poradních služeb, dodala: „Ano a následně jsem se jím stala“.

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

Pro lepší přehlednost, jsou uvedeny jednotlivé odpovědi respondentek v tabulce:

M1	„Od roku 2014.“
M2	„Devět měsíců.“
M3	„Na rodičovské dovolené jsem jen rok a dva měsíce.“
M4	„Od července 2018 jsem čerpala mateřskou. Od ledna 2019 jsem na rodičovské.“
M5	„Teď jsou to dva měsíce.“
M6	„V prosinci mi skončily 3 roky, byla jsem dva měsíce v práci, ale v současné době už jsem na mateřské.“
M7	„Dva roky.“
M8	„Jsem na rodičovské dovolené, která navazovala na předešlou. Takže nyní jsem doma už pátým rokem. Mezitím jsem chodila do práce.“
M9	„Dva a půl roku.“
M10	„Na rodičovské dovolené jsem už 9 let, od roku 2010 do 2019.“
M11	„Teď to budou dva roky a tři měsíce.“
M12	„Na mateřské jsem byla od května 2015, teď jsem na rodičovské.“
M13	„Už čtyři roky.“

Tabulka č. 2: Přehled doby mateřské či rodičovské dovolené

Zdroj: Vlastní práce autora.

7. Jaký je nynější propad Vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou?

Vcelku jednoznačné byly následující odpovědi, kdy většina respondentek se shoduje, že propad jejich příjmů od nastoupení na mateřskou dovolenou je značný „*propad je dosti značný, je to zhruba 14.000 Kč. K navýšení výdajů určitě došlo, přece jen čtyři děti jsou znát a je to další člen rodiny se svými potřebami*“ odpověděla respondentka M8. Dále některé z respondentek uvedly, že při mateřské na dva roky, není propad příjmu tak znát, jako při rozložení na delší dobu (respondentka M7). V případě respondentky M12 se výdaje zvýšily, některé naopak snížily, „*ale v našem případě bych nemluvila o propadu*“. Respondentky především zdůrazňují navýšení jejich výdajů, u kterých došlo s narozením dítěte, jak je vidět u následujících odpovědích respondentek: „*No, tak propad samozřejmě je, došlo k navýšení výdajů, jen ty plínky kolik stojí. Navýšení výdajů pocítuji, ale dá se to všechno nějak udělat, protože všechno se dá sehnat levnějš nebo né levnějš, ale hodně dobře se dá nakoupit v akcích, zrovna ty plínky. Myslím si, že o tohle jde, zrovna na té mateřské, tady ty věci řešit a vědět na čem můžeme ušetřit. Vše je o tom, co si ta matka může dovolit i jestli má toho přítele nebo manžela, který je finančně zabezpečí*“, uvedla respondentka M5. Rovněž respondentka M1 také uvádí: „*Tak propad příjmů z mé strany je značný, ale dá se to zvládnout, no a samozřejmě s narozením dětí je postupné navyšování našich výdajů, čím starší, tím víc*“. S odpovědí také souhlasí respondentka M2: „*Dítě spolkně dost peněz, a to je ještě prcek, až začne školka a potom škola bude to náročnější*“.

Naopak respondentka M4 se přiklání k názoru, že tak vysoké výdaje s narozením dítěte nepocítuje, „*před mateřskou jsem několik let pracovala, tak jsme si něco málo naspořili. Propad příjmů samozřejmě je, ale není to tak, že žijeme z ruky do pusy. Výdaje na dítě zatím nijak extra nepocítuju, ano, malinko se to zvedlo, ale klesly třeba jiné výdaje, které jsme měli před mateřskou. Už nechodíme tolik do kina a na jiné akce jako předtím, už si tak neužíváme, prostě se nyní ušetřené peníze přesunuly na výdaje pro dítě*“.

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

Všechny respondentky se shodují s odpovědí ohledně délky rodičovského příspěvku, neboť všem přijde ideální. Téměř všechny respondentky vyzdvihují výhodu, a to, že si každá matka v domácnosti může stanovit libovolnou délku pobírání rodičovského příspěvku. Některé z respondentek následně dodaly, že výše příspěvku by však měla být vyšší, jak uvedla respondentka M2 a M3 a také se přidává respondentka M12: „*Tak záleží, na jak dlouho si matka*

rodičovský příspěvek rozloží. Nemyslím si, že by 6.500 Kč měsíčně po dobu tří let bylo dostačující. Pokud nemusí jít však do práce, vystačí s příspěvkem na 4 roky, pokud musí do práce nebo chce dvě děti po sobě v kratší době, je na tom asi líp, avšak je potřeba brát ohled na výdaje, třeba hypotéka, výše nájmu. Je rozdíl jestli rodina bydlí v 1+kk, stačí jim to a jí fazole z plechovky, nebo rodina bydlí ve 3+kk, platí třeba 12.000 Kč hypotéku a sem tam si chce dát lososa a dobré víno“.

Rozdílný pohled na délku rodičovského příspěvku měly respondentky ve svých odpovědích. Respondentka M5 odpověděla: „Myslím si, že je dostačující a především je super, že si to může člověk vybrat, má svobodnou volbu, že vás nikdo nenutí být ty 3 až 4 roky s dítětem doma. Navíc já jsem workoholik, takže vím, že budu chtít co nejdřív do práce, plánuji to mít na dva roky“. Oproti respondentce M8, která preferuje zůstat s dítětem doma, co nejdéle: „Myslím si, že je dobré, že si délku můžu volit sama. Nejsem vůbec zastáncem krátké rodičovské. Myslím, že ideální doba je 3 až 4 roky, jelikož dítě mámu v tomto věku určitě potřebuje a nic to nenahradí“.

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých příjmech a výdajích? Proč si rozpočet vytváříte?

Plánování tak svých výdajů, vyhodnocování rozpočtu a kontrola, zda je rozpočet dodržován by mělo být samozřejmostí. Jak uvádí respondentka M1: „Sledovat to musíme, a pokud řešíme nákup něčeho většího, určitě to plánujeme“. V případě respondentky M7, ovšem „né, vždy to vychází, ale myslím, že více méně je dodržován“.

„Rozpočet určitě máme, víme kolik a za co utratíme a kolik máme případnou rezervu“, při následné otázce, zda je rozpočet tedy dodržován, respondentka M8 odpověděla: „Pravidelně každý měsíc výdaje a příjmy kontrolujeme. Je potřeba mít přehled, jak jsme na tom, přece jen s čtyřmi dětmi, už to není sranda“. Také respondentka M3 uvedla: „Jednou za čas rozpočet hodnotíme a jednou za rok podrobněji zjišťujeme, za co pořád hodně utrácíme a kde bychom mohli ušetřit. Podle toho se pak rozhodujeme o nákupu dražších věcí do budoucna“.

Na druhou stranu respondentky, které rozpočet nesestavují, mají přehled o svých příjmech a výdajích. V případě respondentky M10, která si rozpočet nevytváří, ale své příjmy a výdaje kontroluje. „Rozhodně máme přehled o příjmech a výdajích, je důležité sledovat, zda můžeme koupit něco dražšího, nebo ještě třeba počkat. S příjmy však vycházíme“. Jen pouze respondentka M6 rozpočet nesestavuje: „Rozpočet nesestavuji s tím svým příjmem, přítel má přehled o příjmech a výdajích“.

10. Řešíte deficit či přebytek Vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

Deficit měsíčního rodinného rozpočtu nemusí řešit většina respondentek, jelikož s penězi relativně vycházejí. Respondentka M2 uvedla, že deficit zatím neřeší, ale „*asi se kouknu po nějaké brigádě*“. Problémy s penězi uvádí respondentka M6, která odpověděla: „*Tak stane se to, že občas s penězi nevyjdu*“, ale vzápětí dodává, že pořád je tu partner a rodina, která ji pomůže. Další respondentka M11 hovořila také deficitu svého rozpočtu, jenž párkrát řešila, ale „*tím, že bydlíme u rodičů, vždy jsem se obrátila na ně. Máme dobré vztahy, a vím, že mi finančně pomůžou, pokud budou moct*“. Respondentka M8, je schopna ovšem své závazky hradit, ale svou odpověď doplnila: „*určitě si, ale myslím, že těžší to mají matky samoživitelky. Protože náš hlavní příjem je manželova výplata a ne stát*“.

V případě přebytku převážně ukládají peníze na účet, „*šetřím na účtu a na stavebním spoření*“, uvedla respondentka M3. Také respondentka M4 hovořila, že „*přebytky jsou na spořicímu účtu nebo převážně investujeme do domu*“.

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

Ve formě dlouhodobého spoření nejčastěji respondentky spoří pro své děti a to ve formě stavebního spoření. Respondentka M8 využívá „*stavební spoření, které máme uzavřené na všechny děti*“. Rovněž uvedla také respondentka M3 „*stavební spoření na 7 let*“.

V případě respondentky M5 a M11 žádný typ spoření nevyužívají, neboť jak odpověděla respondentka M11 „*ani nemohu, jelikož tak tak s penězi vycházím*“. Další respondentky hovořily o typu spoření na spořicímu účtu, ze kterého mohou finanční prostředky kdykoliv vybrat a v případě: „*Pro denní potřebu máme peníze na běžném účtě a také na termínovaném vkladu na 5 let*“, uvedla respondentka M9.

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních?

Délka úvěru? K čemu?

Necelá polovina respondentek využívá bankovní hypoteční úvěry s délkou splácení 30 let. „*Máme hypotéku na 30 let, budeme rekonstruovat dům. Žádné půjčky jiné nemáme, nebankovních půjček bych nevyužila, pokud by to vyloženě nebylo nutné. Asi nikdy nepochopím ty, kteří si půjčují jen, aby mohli jet na dovolenou k moři nebo na dárky na vánoce, když na to nemám, tak si to nekoupím. Právě, když jsme si brali tu hypotéku, tak mě strašně štvalo, že tomu nerozumím. Byla jsem závislá na pomoci známé, která nám zprostředkovala tu hypotéku a věřila jsem jí a doteď jí věřím každé slovo, ať nám řekla tohle nebo tohle, poradila nám, kdy*

je vhodné tu hypotéku podepsat, kdy je dobrá sazba a další náležitosti. A jako inteligentního člověka mě to štve, že tomu nerozumím, v téhle oblasti jsem úplně mimo, tyhle finance jdou úplně mimo mě. Já si pohlídnám svůj účet, ale v tomhle už se neorientuji“, uvedla respondentka M5.

Jen malá část respondentek žádný úvěr či půjčku nevyužívají, jak jde vidět u odpovědi respondentky M8: *„Ne, úvěr ani půjčku nemáme. Vzhledem k tomu, že jsem na rodičovské, byl by to další výdaj na splácení. Nechci se takto zavazovat. Je lehké si půjčit, ale musím to také splatit. Prostě mám to, co mám, raději si našetřím. Nebyla jsem ještě v situaci, že bych si musela o úvěr žádat“*. Pro respondentku M11 je zásadní podpora ze strany rodiny. *„Jednou jsem o půjčce přemýšlela, ale naštěstí jsem si ji nevzala, teď jsem za to šťastná, pomohli mi totiž rodiče“*.

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění)? Z jakého důvodu?

Vcelku jednoznačné odpovědi byly na otázku zajišťovacích produktů. Kdy většina respondentek využívá v rámci zajišťovacích produktů nejčastěji životní a úrazové pojištění. Respondentka M12 uvedla: *„Životní pojištění, které pokrývá nejdůležitější zajištění v případě, že by se s námi něco stalo“*. Životní pojištění mají respondentky sjednané také v rámci hypotečního úvěru, především z důvodu neschopnosti splácet své závazky. *„Pojištění máme, všichni mají úrazové pojištění a my s manželem máme ještě penzijní pojištění na důchod“*, odpověděla respondentka M1. V případě většiny respondentek, využívají také penzijní připojištění. Respondentka M12 uvedla, že: *„Mám pouze penzijní pojištění, které si platím od svých 19 let, kdy jsem začala pracovat, jelikož jsem využila výhody, že mi přispíval zaměstnavatel“*.

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

Rozdílný pohled byl u respondentek v rámci ušetření peněz a s tím spojené srovnávání levnějších cen u zboží. *„Tak to určitě dělám. Vždy si ceny srovnám. Někdy se až divím, jaké rozdíly v obchodech jsou“*, odpověděla respondentka M8. Některé z nich se shodují, že porovnávání cen u zboží je určitě lepší a výhodnější a hodně se dá díky tomu ušetřit. *„Určitě ano. Lze tak ušetřit někdy i větší množství peněz. Musím říct, že vždy se nám porovnávání vyplatilo“*. Uvedla také respondentka M12: *„Ano, ač nejsme ve finančním propadu, tak nevidím důvod, proč platit přemrštěné peníze ať už za plíny, kočárek, oblečení nebo novou televizi, když*

vedle v obchodě nebo na jiném e-shopu to mají levnější.“ Ke stejnému názoru se také přiklání respondentka M5: „*Jo hodně porovnám nebo srovnávám, kde se dá koupit daná věc levněji, protože podle mě na ničem jiném neušetříme. Když to vezmu, tak o financích přemýšlím daleko víc od té doby, co jsem byla těhotná, protože vím, že je to zásah. Předtím jsem měla pěknou výplatu a byla jsem na sebe pyšná, byla jsem strašně ráda, že jsem soběstačný člověk. Tím, že bydlíme u rodičů, tak jsem dokázala přispět na domácnost, dokázala jsem já vyžít měsíc a ještě našetřit ty peníze, které jsem věděla, že budu potřebovat, a teď když jsem na mateřské, příspěvek je daleko nižší, tak vím, že jsem závislá na příteli*“. Respondentky M3 a také M4 porovnávají zboží, pouze pokud se jedná o něco dražšího nebo zakoupené na internetu, u běžných nákupů tak většinou porovnání neřeší.

Samoživitelka respondentka M11 většinou zboží porovnává, ale „*nedělám to u všeho, nejčastěji srovnávám drogerii a oblečení, potraviny pouze občas. Snažím se, ale abych vždy co nejvíce ušetřila*“.

Všechny respondentky se nějakým způsobem snaží v tomto případě ušetřit, kromě respondentky M6: „*Ne nedělám si porovnání, když chci, tak si to koupím. Né, jak někdo porovnává ty letáky, ale určitě je to tak lepší, protože více ušetříte, ale já jsem zvyklá z domu, že to tak nikdy nastavené nebylo. Ono kdybych byla sama nebo s tím přítelem, tak by to určitě bylo jiné, ale třeba rodiče mi dají nějaké peníze nebo přítel, tak toho hodně nakoupím, taková rozmazlenost jakoby u mě*“.

Za pomocí metody otevřeného kódování byly stanoveny následné kategorie:

Kategorie: Finanční vzdělávání

Tato kategorie byla vytvořena kódy: *přehled, škola, internet, finanční poradce, knížky, dostupnost*.

Většina respondentek si uvědomuje význam finanční gramotnosti. Se systémem finančního vzdělávání se však většina během svého života nestřetla, nicméně třem respondentkám přispěla školní výuka k úrovni finanční gramotnosti, což dnes považují za přínos v jejich životě. Jako zdroj informací k finančnímu vzdělávání je uváděn internet, odborné knížky a informace od finančního poradce, přesto dostupnost a povědomí těchto informací nepovažují některé z respondentek za dostačující.

Kategorie: Období mateřství

Tato kategorie byla vytvořena kódy: *propad, dítě, rodičák*.

S nástupem mateřské dovolené se matky v domácnosti potýkají s propadem finančních prostředků. Omezením některých dalších výdajů domácnosti, přesouvají respondentky peníze na potřeby pro dítě.

V rámci pobírání rodičovského příspěvku poukazují především respondentky na výhodu stanovení délky, avšak některé z nich se shodují, že výše rodičovského příspěvku by měla být vyšší.

Kategorie: Domácí plánování

Tato kategorie byla vytvořena kódy: *rozpočet, příjmy/výdaje, deficit, přebytek, výhodné nabídky*.

Finanční chování některých respondentek je důsledné a svůj měsíční rodinný rozpočet svých příjmů a výdajů pravidelně sestavují. Naproti tomu druhá část respondentek popisuje přehled o svých financích, bez sestavování rodinného rozpočtu. Příjmy ve většině případů pokrývají výdaje, volné finanční prostředky jsou dále spořeny nebo investovány do bydlení. S deficitem měsíčního rodinného rozpočtu se střetly dvě respondentky, z nichž jedna je samoživitelka.

Vyhodnocování cen zboží považují respondentky za přínosné pro jejich rodinné finance, avšak jedna respondentka dále sdělila, že tuto možnost nevyhledává.

Kategorie: Finanční produkty

Tato kategorie byla vytvořena kódy: *spořicí účet, termínovaný vklad, hypotéka, stavebko, penzijní, životní, úrazové pojištění*.

Tato kategorie byla vytvořena různými kódy, jelikož každá z respondentek využívá jiný typ finančních produktů na základě rodinné situace a svých finančních možností. Některé respondentky nevyužívají žádný typ spoření z důvodu nedostatku svých peněz. Volné finanční prostředky respondentek jsou zhodnocovány na spořicích účtech či termínovaném vkladu. Rovněž oblíbené stavební spoření je využíváno některými respondentkami. Pro zajištění svých bytových potřeb neváhají respondentky sjednat dlouhodobé hypoteční úvěry s délkou třiceti let.

Ze zajišťovacích produktů respondentky uzavírají především úrazové pojištění, sjednané hlavně pro své děti, dále také životní pojištění a penzijní připojištění na důchod.

6.5 Shrnutí výsledků výzkumného šetření

V následující podkapitole budou na základě výsledků ve vztahu k výzkumnému šetření následně zodpovězené výzkumné otázky.

1. Domnívají se matky v domácnosti, v čem spočívá finanční gramotnost pro běžný život?

Finanční gramotnost je relativně široký obsáhlý pojem vycházející z procesu finančního vzdělávání. Samotný pojem finanční gramotnosti byl v rámci Národní strategie v roce 2017 předefinován a nyní ho vystihuje definice: „*Finanční gramotnost je souhrn znalostí a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování*“. (MF ČR, ©2017) Pro běžný život není důležitá tak znalost samotné definice, ale především její porozumění a následné využití v praxi.

V rámci prováděných rozhovorů byla úloha finanční gramotnost matkami v domácnosti pojmenována několika termíny. Na samotnou otázku k čemu finanční gramotnost slouží, bylo pro matky v domácnosti obtížné vystihnout pojem finanční gramotnosti. Jejich odpovědi se ve většině případů zúžily na hospodaření s penězi. Několik matek v domácnosti dokázalo vystihnout přesnější význam finanční gramotnosti, jak vyplývá z analýzy první otázky, uvedené na straně třicet. Naopak dvě matky v domácnosti nedokázaly zařadit, k čemu finanční gramotnost slouží. Matky v domácnosti se převážně shodují, že sestavování rodinného rozpočtu by mělo být samozřejmostí, což lze hodnotit za kladný přístup.

2. Jaké zkušenosti mají matky v domácnosti se systémem finančního vzdělávání a odkud případné informace získávají?

Systém celoživotního vzdělávání je realizován prostřednictvím tzv. formálního, neformálního a informálního vzdělávání. Formální vzdělávání je uskutečňováno především prostřednictvím vzdělávacích institucí, například výuka finanční gramotnosti byla v roce 2013 povinně zařazena do školských vzdělávacích programů. Neformální vzdělávání je uskutečňováno mimo vzdělávací instituce a je organizováno například různými vzdělávacími agenturami, neziskovými organizacemi, komerčními subjekty apod. Prostřednictvím informálního vzdělávání, získáváme informace z médií, internetu, novin, časopisů a také při běžném kontaktu s jinými osobami.

Výsledky mého výzkumného šetření prokazují, že většina matek v domácnosti se se systémem finančního vzdělávání nesetkala, jen malá část se se systémem finančního vzdělávání střetla v rámci formálního vzdělávání na střední a vysoké škole a jedna matka

v domácnosti konstatovala, že se s finančním vzděláváním střetla na internetu. Další informace o finančním vzdělávání, by matky v domácnosti získávaly především na internetu, u finančních poradců, z odborných knížek a zkušeností předávaných prostřednictvím příbuzných a známých.

Dále se matky v domácnosti domnívají, že dostupnost informací o povědomí finančního vzdělávání je dostačující pouze v rámci informálního vzdělávání, zejména množství dostupných informací na internetu. Také si myslí, že povědomí o finančním vzdělávání chybí u starších ročníků. Některé matky v domácnosti nedokázaly na otázku povědomí o finančním vzdělávání odpovědět, jelikož se se systémem finančního vzdělávání nesetkaly. Současně zazněly také i názory, že by bylo vhodné nabídnout nejen matkám v domácnosti (také v sociálně slabých oblastech) semináře a workshopy zabývající se danou problematikou.

Bohužel negativním zjištěním je, že matky v domácnosti mají malé zkušenosti se současným systémem finančního vzdělávání, které jim mohou v budoucnu při řešení krizových situací přinést špatná finanční rozhodnutí. K finančnímu vzdělávání nelze přistupovat pouze s vědomím, že potřebné informace si kdykoliv dohledáme na internetu, nicméně i tuto aktivitu lze považovat jako přínos pro zvýšení svého vlastního vzdělávání v oblasti financí. Naopak finanční poradci, odborné knížky jsou určitě přínosem pro jejich vzdělávání.

3. Jak matky v domácnosti řeší svůj rodinný rozpočet?

Základním plánem hospodaření domácnosti je sestavování měsíčního rodinného rozpočtu. Mít přehled o svých příjmech a výdajích je dobrým předpokladem k úspěšnému hospodaření s penězi. Cílem výzkumné otázky bylo zjistit, jak matky v domácnosti řeší svůj rodinný rozpočet. Provedené šetření ukázalo, že necelá polovina matek v domácnosti pravidelně sestavuje svůj měsíční rodinný rozpočet, jenž v určitých časových intervalech vyhodnocují. Tento postup lze bez výhrady považovat za nejlepší způsob, jak získat kontrolu nad svými finančními prostředky. Z analýzy také vyplývá, že důslednější a zodpovědnější při sestavování měsíčního rodinného rozpočtu jsou matky v domácnosti, které mají více dětí.

Druhá skupina matek v domácnosti sdělila, že měsíční rodinný rozpočet nesestavují, ale pravidelně sledují své příjmy a výdaje. Tenhle způsob sledování příjmů a výdajů nelze však považovat za optimální. Pouze jedna matka v domácnosti si nesestavuje měsíční rodinný rozpočet vzhledem k tomu, že žije s přítelem, jež si sám řeší veškeré finance.

Jedna z matek v domácnosti uvedla, že se snaží s manželem platit veškeré výdaje platební kartou a prostřednictvím svého internetového bankovníctví, tak mají přehled o svých výdajích ale také příjmech. Mladší generaci jsou více schopny oslovit např. bankovní mobilní aplikace,

kteřé nám usnadní správu svých financí na jednom místě. Průkopníkem v České republice se stala nová multibankovní aplikace s názvem Richee. Aplikace nám umožní mít přehled o svých příjmech a výdajích, zůstatků všech platebních účtů z různých bank na jednom místě.

V rámci finančního hospodaření však mohou nastat také situace, při kterých může být měsíční rodinný rozpočet v deficitu či přebytku. Většina dotázaných matek v domácnosti nemusela deficit svého rodinného rozpočtu prozatím řešit. Domnívám se tedy, že sestavování rozpočtu matkám v domácnosti předává potřebný přehled pro řádné finanční hospodaření. Pouze dvě matky v domácnosti se střetly s deficitem měsíčního rodinného rozpočtu, zatím se však s pomocí rodiny vyvarovaly zadlužování.

Na základě zjištění, matky v domácnosti zodpovědně přistupují ke svým rodinným financím, snaží se mít přehled, jaké finanční prostředky mají k dispozici a s jakými finančními prostředky mohou dále nakládat. Na přebytky měsíčního rodinného rozpočtu, které v rámci odpovědi některé matky v domácnosti uváděly, se zaměříme v následující výzkumné otázce.

4. Jaké jsou využívané finanční produkty matkami v domácnosti a z jakého důvodu je využívají?

V rámci finančního hospodaření se musí matky v domácnosti rozhodovat, kam vloží své volné peněžité prostředky, jaký zvolí vhodný způsob financování svých potřeb a jaká pojistná rizika krytá pojištěním je výhodné uzavřít. Cílem výzkumné otázky bylo zjistit, jaké jsou využívané finanční produkty matkami v domácnosti a z jakého důvodu je využívají. Dále bylo ve výzkumném šetření rovněž dotazováno, zda došlo k propadu příjmů od doby, co matky v domácnosti nastoupily na mateřskou dovolenou. Z odpovědí vyplývá, že pro většinu matek v domácnosti znamená výše peněžité pomoci v mateřství a rodičovského příspěvku jednoznačný propad jejich příjmů a také, že došlo s narozením dítěte k navýšení výdajů domácnosti. V této situaci se některé matky v domácnosti snaží omezit své osobní výdaje.

V předchozí výzkumné otázce jsme se také zabývali sestavováním měsíčního rodinného rozpočtu a hodnotili i případný jeho deficit. V případě volných finančních prostředků řeší matky v domácnosti své přebytky prostřednictvím některých následujících forem spoření. Nejčastěji zastoupená forma spoření je stavební spoření sjednané pro děti matek v domácnosti. Dále je v rámci dlouhodobého spoření uváděn termínovaný vklad a spořicí účty v podobě krátkodobého spoření, pro zhodnocení volných finančních prostředků rodiny. Jedním z dalších nejvíce využívaných produktů, z hlediska zajištění, matky v domácnosti uvádí životní a úrazové pojištění a penzijní připojištění. Výsledky ukazují, že většina matek v domácnosti má sjednané

také životní a úrazové pojištění pro členy domácnosti pro případ nenadálé události. Životní pojištění je uzavírané také jako podmínka sjednání hypotečního úvěru.

Pro účely bydlení mají matky sjednány hypoteční úvěry s délkou 30 let. Pokud o zadlužování můžeme hovořit jako o budoucím přínosu pro rodinu, tak jedině v souvislosti s investicí do bydlení či do svého vzdělávání. Hypoteční úvěry byly sjednávány podle preferencí jednotlivých domácností, věk ani počet dětí nemělo na uzavření vliv.

Pro doplnění je nutné uvést, že v rámci výzkumných otázek nebyly pokládány dotazy týkající se výše příjmů domácnosti a výše zůstatků u finančních produktů.

Pozitivně lze hodnotit, že matky v domácnosti mají snahu zhodnocovat prostředky pomocí forem spoření a pojištění. Vytváří si tak určitý typ finančních rezerv a krytí pro případ nenadálých událostí. Dle mého názoru můžeme tenhle způsob využívání finančních produktů hodnotit za pozitivní a také zodpovědný, neboť matky pečující o dítě v domácnosti nad toutle situací přemýšlí, jako v případě stavebního spoření, jež patří mezi bezpečnou formu spoření s velmi zajímavým zhodnocením.

Závěr

Zajištění rodiny, vytvoření pocitu jistoty, bezpečí a spokojenosti členů domácnosti je v dnešní době prvořadý úkol všech rodičů. V každé rodině nastane okamžik, kdy rodiče začnou plánovat svou další budoucnost a řešit podrobně svůj rodinný rozpočet. Mít přehled o svých příjmech a výdajích se pro rodiny stává základní povinností pro správné hospodaření a plánování.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit a analyzovat, jak matky pečující o dítě v domácnosti přistupují k otázkám finančního zabezpečení rodiny a jak nakládají s rodinnými financemi.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se skládá z pěti kapitol. První kapitola byla zaměřena na vymezení oblasti finančního vzdělávání a přiblíženy principy a struktura finančního vzdělávání, další kapitola se zaměřila na finanční gramotnost jakožto výsledek procesu finančního vzdělávání. V části zaměřené na finanční produkty byly uvedeny základní finanční produkty pro správu financí denní potřeby. Následně byla pozornost věnována měsíčnímu rodinnému rozpočtu. Teoretickou část uzavřela pátá kapitola, která věnovala pozornost hlavním příjmům cílové skupiny.

Praktická část práce byla zaměřena na matky pečujících o dítě v domácnosti, jelikož se jedná o skupinu ekonomicky ovlivněnou vyplácenými příjmy, tedy peněžité pomoci v mateřství a rodičovského příspěvku. Výzkumné šetření bylo provedeno formou polostrukturovaného rozhovoru. Zjištěné informace byly zpracovány na základě analýzy prostřednictvím otevřeného kódování.

Podstatným zjištěním výzkumného šetření je, že necelá polovina matek v domácnosti zodpovědně přistupuje ke svým rodinným financím, chtějí mít kontrolu nad rodinnými financemi a z tohoto důvodu si sestavují rodinný rozpočet, jenž následně dodržují. I když druhá část matek pečujících o dítě v domácnosti uvádí, že má přehled o svých příjmech a výdajích, nelze toto zjištění brát jako příliš optimální, neboť pouze sestavování a následné dodržování rozpočtu dává plnou kontrolu nad rodinnými financemi. Výsledky mého výzkumného šetření korespondují s výsledky výzkumného šetření Ministerstva financí, provedené v roce 2015, kdy měsíční rodinný rozpočet sestavuje 40 % domácností a naprostá většina z nich, tedy 84 % sleduje jeho dodržování.

Matky pečující o dítě v domácnosti se snaží své volné finanční prostředky zhodnocovat na základě druhu spoření či zajištění. Vzhledem k uzavíraným druhům spoření můžeme říci, že se jedná o bezpečné formy spoření, avšak využívají pouze malou část dostupných finančních produktů. I v tomto šetření došlo k shodě s výsledky výzkumného šetření Ministerstva financí

2015, kdy obyvatelé mají povědomí o mnoha finančních produktech, ale aktivně využívají jen malou část z nich.

Jediným, možná i podceňovaným nedostatkem se jeví znalosti v oblasti finančního vzdělávání. Z výzkumného šetření vyplynulo, že se deset matek nesetkalo s finančním vzděláváním v rámci školy. Bohužel vědomosti týkající se finančního vzdělávání chybí střední a starší generaci z důvodu absence finančního vzdělávání na základních a středních školách. Nicméně každý dospělý zodpovědný člověk se svým zájmem a svou iniciativou může přičinit k dalšímu vzdělávání ve světě financí, případně se může před důležitým rozhodnutím obrátit pro radu na odborníky poskytující služby v této oblasti, což některé matky pečující o dítě v domácnosti rovněž zmínily. Obecně lze říci, že neznalost, lhostejnost či nedostatek času bohužel finanční prostředky v rodinách neochrání a náprava špatných rozhodnutí nemusí být vždy jednoduchá a hlavně levná.

Z provedeného výzkumného šetření vyplývá, že většina matek pečujících o dítě v domácnosti nakládá s rodinnými financemi a přistupuje k otázkám finančního zabezpečení rodiny zodpovědně. Zbytečně se nezadlužují, vyjma hypotéčních úvěrů, sjednaných na bydlení v šesti domácnostech.

Závěrem lze konstatovat, že cíl práce byl tedy naplněn. Výsledek výzkumného šetření není však reprezentativní a nelze jej generalizovat na všechny matky pečujících o dítě v domácnosti. Výsledky v oblasti domácího rozpočtu a finančních produktů nevybočují od zjištěných údajů v rámci posledního šetření České republiky z roku 2015.

Získané informace mohou sloužit jako určitá sonda do oblasti, které by mohly vzbudit další výzkumné šetření se záměrem vystihnout a porozumět problematice této specifické skupiny dospělých a přinést minimálně v oblasti dalšího finančního vzdělávání cenné informace a podněty pro subjekty poskytující tyto služby.

Seznam zkratk

ČNB	Česká národní banka
INFE	Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání
MF	Ministerstvo financí
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
NSFV	Národní strategie finančního vzdělávání
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PPM	Peněžitá pomoc v mateřství
PSFV	Pracovní skupina pro finanční vzdělávání
RVP	Rámcové vzdělávací programy
ŠVP	Školské vzdělávací programy

Seznam použité literatury a zdrojů

ATKINSON, Adele, MESSY, Flore-Anne. *Measuring Financial Literacy: Results of the OECD/International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study*. [online] OECD Working Papers on Publishing, 2012 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/measuring-financial-literacy_5k9csfs90fr4-en.

BALABÁN, Zdeněk. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. vyd. Praha: Cofet, 2011. ISBN 978-80-7561-044-7.

BRABEC, Jiří. *Finanční gramotnost: Srozumitelně a bez překážek*. 2016. Plzeň: ABC Finančního vzdělávání, 2016. ISBN 978-80-905057-1-1.

BUREŠ, Michal. *Kdo by měl mít nárok na zvýšenou rodičovskou?* [online] ©2019 [cit. 2019-04-11]. Praha. Dostupné z: <https://www.finance.cz/521037-kdo-bude-mit-narok-na-zvyseni-rodicovske/>.

BUREŠ, Michal. *Kdy vzroste rodičovská o 80 tisíc? A koho se zvýšení bude týkat?* [online] ©2019 [cit. 2019-04-11]. Praha. Dostupné z: <https://www.finance.cz/512209-rust-rodicovske-dovolene/>.

CÍRUS, Lukáš, CÍRUS Aleš. *Informační a finanční gramotnost*. Univerzita J. E. Purkyně. Ústí nad Labem, 2016. ISBN 978-80-7561-044-7.

ČESKÁ NÁRNODNÍ BANKA. *Tiskové zprávy ČNB: Česká národní banka spustila nový web k finanční gramotnosti*. [online]. 2016. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2016/20161019_web_pnu.html.

ČESKÁ NÁRNODNÍ BANKA. *Zkroťte rozpočet. Peníze na útěku.cz*. [online]. ©2016. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.penizenauteku.cz/tvorba-rozpoctu/>.

ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 14. července 2016 o spotřebitelském úvěru. [cit. 2019-04-11] ©AION CS, s.r.o. 2010-2019. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-257>.

ČESKO. Zákon č. 262 ze dne 21. dubna 2006 zákoník práce. [cit. 2019-04-11] ©AION CS, s.r.o. 2010-2019. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

ČESKO. Zákon č. 96 ze dne 25. února 1993 o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření. [cit. 2019-04-11] ©AION CS, s.r.o. 2010-2019. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-96>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Průměrné mzdy – 4. čtvrtletí 2018. [online]. Praha: ČSÚ, 2019. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2018>.

DOUBKOVÁ, Anna, TOMEK, Karel. *Finanční gramotnost pro každého: Srozumitelně a bez překážek*. Stařeč: INFRA, 2016. ISBN 978-80-86666-64-8.

FINANČNÍCI. *Finanční produkty*. [online] ©2015 - 2019 [cit. 2019-04-05]. Písek. Dostupné z: https://www.financnici.com/rubrika/financni_produkty/stranka/4/.

GOETZ, Curt. *Citáty slavných osobností*. [online]. [cit. 2019-04-05]. Praha. Dostupné z: <https://citaty.net/citaty/11266-curt-goetz-umeni-hospodarit-s-penezi-predpoklada-nejake-peniz/>.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 8073670402.

KLÍNSKÝ, Petr et al. *Ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. Praha: EDUKO nakladatelství, 2016. ISBN 978-80-88057-31-4.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBIKY. *Aktivity Ministerstva financí v oblasti finančního vzdělávání*. [online] 2015 [cit. 2019-04-05]. Praha. Dostupné z: https://ipodpora.odbory.info/soubory/dms/wysiwyg_uploads/8d54be2bf6fe27de/uploads/Aktivity-MF-v-oblasti-financniho-vzdelavani.pdf.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBIKY. *Měření úrovně finanční gramotnosti*. [online]. MFČR 2015. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBIKY. *Národní strategie finančního vzdělávání*. [online] ©2010 [cit. 2019-04-05]. Praha. Dostupné z: http://www.psfv.cz/assets/cs/media/PSFV_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani.pdf.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBIKY. *Návrh revidované Národní strategie Finančního vzdělávání strategie*. [online]. 2018. [cit. 2019-04-05]., Dostupné z:

<https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/verejne-diskuze/2018/navrh-revidovane-narodni-strategie-finan-31870>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Rozpočet: Výdaje a příjmy v rozpočtu domácnosti*. Psvf.cz [online]. 2014. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.psvf.cz/cs/rodimne-finance/rozpocet#prijmy>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Zákon o spotřebitelské úvěru*. mfcr.cz [online]. 2016. [cit. 2019-04-05]., Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/zakon-o-spotrebitel-uveru-schvalen-pp-25132>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Metodický portál*. Rvp.cz. [online]. 2014-2019. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Principy nezávislosti v oblasti finančního vzdělávání*. [online]. 2013. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/principy-nezavislosti-v-oblasti-financniho-vzdelavani>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách* [online]. Praha: MF ČR, MŠMT ČR, MPO ČR, 2007 [cit. 2019-04-05]., Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Portál veřejné správy: Narození dítěte*. [online]. 2019. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/obcan/zivotni-situace/rodina/narozeni-ditete/penezita-pomoc-v-materstvi.html>.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2006, Psyché. ISBN 80-247-1362-4.

NOVOTNÝ, Radovan. *Jak zvládnout rodinný rozpočet*. [online] ©2008 - 2019 [cit. 2019-04-05]. Praha. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/jak-zvladnout-rodinny-rozpocet/>.

OECD. *Draft OECD Recommendation on Financial Literacy and Education*. [online]. 2019. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/recommendation-on-financial-literacy-and-education.htm>.

OPLETALOVÁ, Alena, KVINTOVÁ, Jana. *Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4519-9.

ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

ZÁMEČNÍK, Petr. *Finanční gramotnost: Jak se měří*. [online] ©2008 - 2019 [cit. 2019-04-05]. Praha. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/financni-gramotnost-jak-se-meri/>.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Složky finanční gramotnosti	19
---	----

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Přehled respondentek	30
--	----

Tabulka č. 2: Přehled doby mateřské či rodičovské dovolené	33
--	----

Seznam příloh

Příloha č. 1: Otázky polostrukturovaného rozhovoru

Příloha č. 2: Rozhovory s matkami pečujícími o dítě v domácnosti

Příloha č. 1: Otázky polostrukturovaného rozhovoru

1. K čemu finanční gramotnost slouží?
2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho rodinného rozpočtu?
3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání? Kde si myslíte, že by se tyto informace daly sehnat?
4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?
5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?
6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?
7. Jaký je nynější propad vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou? Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?
8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměl by být kratší, delší?
9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých příjmech a výdajích? Proč si rozpočet vytváříte? Plánujete tedy, za co peníze utratíte, vyhodnocujete, zda je opravdu rodinný rozpočet dodržován?
10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?
11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?
12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?
13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění). Z jakého důvodu?
14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

Příloha č. 2: Rozhovory s matkami pečujícími o dítě v domácnosti

Respondentka M1

Věk matky: 36 let

Vzdělání: vysokoškolské

Počet dětí: 2 a třetí před porodem

Samoživitelka/úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Asi mít přehled o svých příjmech a výdajích, nezadlužit se! Vědět co si můžeme dovolit, např. bankovní účty, karty, spoření, úvěry.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu? *„Samozřejmě, především se nezadlužit, plánovat své výdaje a umět spořit.“*

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

„Nesetkala“.

Kde si myslíte, že by se tyto informace daly sehnat?

„Myslím, že děti se naučí něco ve škole a jinak si nechám poradit od rodiny.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Myslím, že informace o finančním vzdělávání nejsou dostačující, hlavně v sociálně slabých oblastech, tam chybí hlavně povědomí o této problematice v rodině.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Máme svého finančního poradce.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Od roku 2014.“

7. Jaký je nynější propad vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou?

Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Tak propad příjmů z mé strany je značný, ale dá se to zvládnout, no a samozřejmě s narozením dětí je postupné navyšování našich výdajů, čím starší, tím víc.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Jelikož si délku pobírání rodičovského příspěvku můžu zvolit, případně změnit co tři měsíce, tak si myslím, že z mé strany je dostačující.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých příjmech a výdajích? Proč si rozpočet vytváříte? *„Rozpočet si děláme, jsem už ale pět let na mateřské, tak víme kolik je náš příjem, výdej nám vychází přibližně každý měsíc stejně.“*

Plánujete tedy, za co peníze utratíte, vyhodnocujete, zda je opravdu rodinný rozpočet dodržován?

„Sledovat to musíme, a pokud řešíme nákup něčeho většího, určitě to plánujeme.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Deficit neřeším, dá se to zvládnout i bez toho.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Ano, využíváme, stavební spoření pro děti, takže tedy dlouhodobé.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Ano, bankovní hypotéka na 30 let na byt.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění). Z jakého důvodu?

„Pojištění máme, všichni mají úrazové pojištění a my s manželem máme ještě penzijní na důchod.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Většinou ano a hlavně z důvodu proč to kupovat drahé, když to někde nabízejí levnější.“

Respondentka M2

Věk matky: 33 let

Vzdělání: středoškolské

Počet dětí: 1

Samoživitelka/úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Ke správnému hospodaření s financemi.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Ano, myslím, že zahrnuje.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

„Ano setkala.“

Odkud jste informace čerpala?

„Asi převážně na internetu.“

Myslíte si, že i škola Vám přispěla k úrovni finanční gramotnosti?

„To ne, ve škole jsme se nic takového neučili.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Řekla bych, že ano, ale je pravda, že ve škole jsme se to neučili a nevím jak je to teď.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Ano, mám svoji finanční poradkyni.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Devět měsíců.“

7. Jaký je nynější propad Vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou?

Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Dítě spolkně dost peněz, a to je ještě prcek, až začne školka a potom škola bude to náročnější.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Délka si myslím, že je ok. Spíš by měl být vyšší.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých výdajích a příjmech? Proč si rozpočet vytváříte?

„Přehled mám, ale neděláme s přítelem žádný měsíční rozpočet.“

Vycházíte měsíčně se svými příjmy?

„Vycházíme, ale mohlo by to být samozřejmě lepší.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Zatím ne, ale asi kouknu po nějaké brigádě.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Stavebko.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Hypotéka na byt na 30 let, teda už jen na 28 (smích).“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění). Z jakého důvodu?

„Životní pojištění k hypotéce.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Jo určitě kouknu, kde je co v akci, abysme ušetřili.“

Respondentka M3

Věk matky: 30 let

Vzdělání: středoškolské

Počet dětí: 1

Samoživitelka/úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Hmm, asi pro dobré zacházení s penězi.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Ano.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání? Odkud jste informace čerpala? Byly Vám informace přínosné?

„Ano, studovala jsem obor, kde byla ekonomika a účetnictví.“

Myslíte si, že i škola Vám přispěla k úrovni finanční gramotnosti?

„Řekla bych, že ano, škola mi dala základ.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Myslím, že pro lidi pod 45 let ano, jinak starší ročníky už tolik přehled nemají.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Ne.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Na rodičovské dovolené jsem jen rok a dva měsíce.“

7. Jaký je nynější propad Vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou?

Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Propad je asi kolem 8.000 Kč a výdaje jsou daleko větší.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Délka na 2-3 roky je ideální, kdo má na 4 roky, tak je to už moc.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých výdajích a příjmech?

„Nesestavujeme.“

Nemáte přehled tedy o svých příjmech a výdajích? Vycházíte měsíčně se svými příjmy?

„Jo, to přehled máme a vycházíme.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Šetřím na účtu a na stavebním spoření.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Ano, stavební spoření na 7 let.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Ne nevyužívám.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění)?

„Ne.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Když nakupuji na netu, tak ano, nechci přece zbytečně platit víc. V obchodě většinou ne.“

Respondentka M4

Věk matky: 34 let

Vzdělání: vyšší odborné

Počet dětí: 1

Samoživitelka/úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Řekla bych, že k plánování příjmů a výdajů.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Určitě ano. Správné vedení rodinného rozpočtu je základ finanční gramotnosti.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání? Odkud jste informace čerpala? Byly Vám informace přínosné?

„No, nevím, jestli moje finanční gramotnost je ze systému vzdělávání, ale chodila jsem na Obchodní akademii, kde jsme něco málo počítali, měli ekonomiku a statistiku. Ale u nás doma se vždycky rozumně hospodařilo. Na co jsme neměli peníze, to se nekupovalo. Na dovolené u moře jsme nikdy nebyli.“

Myslíte si, že i škola Vám tedy přispěla k úrovni finanční gramotnosti?

„Asi, určitě ano, přece jen jsme se na obchodce nějaký základ brali.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Myslím, že teď už to začíná být lepší, ale bohužel ta první vlna lidí, kteří nemají takové finanční znalosti, už je dost velká.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Ano využila, ale nebyla jsem moc spokojená.“

Proč jste nebyla spokojena?

„Jelikož jsem narazila na mladé začínající poradce, kterým šlo pouze o jejich provizi za uzavřené služby a né, aby mi dobře poradili.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Od července 2018 jsem čerpala mateřskou. Od ledna 2019 jsem na rodičovské.“

7. Jaký je nynější propad Vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou?

Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Před mateřskou jsem několik let pracovala, tak jsme si něco málo naspořili. Propad příjmů samozřejmě je, ale není to tak, že žijeme z ruky do pusy. Výdaje na dítě zatím nijak extra nepociťuju, ano, malinko se to zvedlo, ale klesly třeba jiné výdaje, které jsme měli před mateřskou. Už nechodíme tolik do kina a na jiné akce jako předtím, už si tak neužíváme (smích), prostě se nyní ušetřené peníze přesunuly na výdaje pro dítě.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Myslím, že je v pořádku. Neříkám, že na rodičáku matka dokáže ušetřit, ale vyžít se s tím dá. Samozřejmě za předpokladu, že má manžela, matky samoživitelky to mají asi daleko těžší.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých příjmech a výdajích? Proč si rozpočet vytváříte?

„Nemáme vyloženě sestavený rodinný rozpočet, kdy jsou v tabulce napsaná přesná čísla. Mám ale přehled o pravidelných výdajích. S manželem se snažíme hodně platit kartou a internetové bankovníctví mi pomáhá k přehledu našich příjmů a výdajů.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Deficit neřešíme. Přebytky jsou na spořicímu účtu nebo převážně investujeme do domu.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Ano, dlouhodobé máme v rámci pojištění a krátkodobé na spořicímu účtu.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Máme jenom hypotéku na dům na 30 let.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění). Z jakého důvodu?

„S manželem máme každý svoji životní pojistku s úrazovým připojištěním a spořením. K hypotéce musela být uzavřena nová pojistná smlouva na manžela.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Pokud se jedná o něco dražšího, tak dělám porovnání. U běžných nákupů spíše ne, to moc neřeším.“

Respondentka M5

Věk matky: 27 let

Vzdělání: vysokoškolské

Počet dětí: 1

Samoživitelka/úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Když si to logicky odvodím, tak si myslím, že vím, na čem finančně jsem, co kolik stojí, za co peníze můžu utratit, co si dovolit. Mám přehled o tom, kolik peněz mi přijde a kolik zase odejde.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Já si myslím, že jo.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

„Ne, nesetkala, vůbec. Ve škole jsme předmět žádný neměli a myslím, že to chybí.“

Kde si myslíte, že by se tyto informace daly sehnat?

„V dnešní době je jediná výhoda internetu, kde si cokoliv můžete najít a právě tam bych zkusila potřebné informace hledat.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Ne to není, ale fakt se všechno dá najít na internetu.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Ne nevyužila vůbec, zatím jsem nepotřebovala.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Teď jsou to dva měsíce.“

7. Jaký je nynější propad vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou?

Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„No, tak propad samozřejmě je, došlo k navýšení výdajů, jen ty plínky kolik stojí (smích). Navýšení výdajů pociťuji, ale dá se to všechno nějak udělat, protože všechno se dá sehnat levnějš nebo né levnějš, ale hodně dobře se dá nakoupit v akcích, zrovna ty plínky. Myslím si, že o tohle jde, zrovna na té mateřské, tady ty věci řešit a vědět na čem můžeme ušetřit. Vše je o tom, co si ta matka může dovolit i jestli má toho přítele nebo manžela, který je finančně zabezpečí.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Myslím si, že je dostačující a především je super, že si to může člověk vybrat, má svobodnou volbu, že vás nikdo nenutí být ty 3 až 4 roky s dítětem doma. Navíc já jsem workoholik, takže vím, že budu chtít co nejdřív do práce, plánuji to mít na dva roky.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých výdajích a příjmech? Proč si rozpočet vytváříte?

„Že bych si vyloženě psala měsíční rozpočet do tabulek nebo na papír, to ne, ale vím, kolik za co utrácím. Vždy, když mi přišla výplata, nyní mateřská, tak jsem mrkla na účet a plus, minus jsem si řekla částku, kterou chci ušetřit do druhého měsíce, protože jsem věděla, že bude hypotéka. Každý týden se podívám na účet a hlídám si pořád své výdaje, nejde jenom tak utrácet bez rozmyslu.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Zatím s penězi s přítelem vycházíme, proto deficit neřeším, máme dva příjmy, tak je to zatím v pohodě.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Ne žádný typ spoření nevyužívám.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Máme hypotéku na 30 let, budeme rekonstruovat dům. Žádné půjčky jiné nemáme, nebankovních půjček bych nevyužila, pokud by to vyloženě nebylo nutné. Asi nikdy nepochopím ty, kteří si půjčují jen, aby mohli jet na dovolenou k moři nebo na dárky na vánoce, když na to nemám, tak si to nekoupím. Právě, když jsme si brali tu hypotéku, tak mě strašně štvalo, že tomu nerozumím. Byla jsem závislá na pomoci známé, která nám zprostředkovala tu hypotéku a věřila jsem jí a doteď jí věřím každé slovo, ať nám řekla tohle nebo tohle, poradila nám, kdy je vhodné tu hypotéku podepsat, kdy je dobrá sazba a další náležitosti. A jako inteligentního člověka (smích) mě to štve, že tomu nerozumím, v téhle oblasti jsem úplně mimo, tyhle finance jdou úplně mimo mě. Já si pohlídnám svůj účet, ale v tomhle už se neorientuji.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění)?

„Ano, já mám jen penzijko a při hypotéce máme pojištění v době neschopnosti splácet své závazky.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Jo hodně porovnám nebo srovnávám, kde se dá koupit daná věc levněji, protože podle mě na ničem jiném neušetříme. Když to vezmu, tak o financích přemýšlím daleko víc od té doby, co jsem byla těhotná, protože vím, že je to zásah. Předtím jsem měla pěknou výplatu a byla jsem na sebe pyšná, byla jsem strašně ráda, že jsem soběstačný člověk. Tím, že bydlíme u rodičů, tak jsem dokázala přispět na domácnost, dokázala jsem vyžít měsíc a ještě našetřit ty peníze, které jsem věděla, že budu potřebovat, a teď když jsem na mateřské, příspěvek je daleko nižší, tak vím, že jsem závislá na příteli.“

Respondentka M6

Věk matky: 31 let

Vzdělání: středoškolské

Počet dětí: 1 a druhé před porodem

Samoživitelka/úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„To nevím.“

Finanční gramotnost tedy slouží ke správě finančního hospodaření, mít přehled o svých příjmech a výdajích, abychom zabezpečili sebe a svou rodinu, umět nakládat s penězi a vyvarovat se tak zadlužení.

„Jo, aha, to mě nenapadlo, že je ono.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Já myslím, že ano, že je to určitě lepší si vést rodinný rozpočet. Já jsem třeba ráda, že bydlíme u rodičů, že taky finančně pomůžou.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

„To asi ne, ve škole jsme nic takového neměli.“

Kde si myslíte, že by se tyto informace daly sehnat?

„Myslím si, že informace by se daly sehnat od jiných maminek nebo na internetu, v nějaké poradně.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Nedokážu říct, nesetkala jsem se s tím, většinou vám člověk poskytne nějaké informace na úřadě.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Ne.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„V prosinci mi skončily 3 roky.“

A nyní, jste již na mateřské dovolené?

„Byla jsem dva měsíce v práci, ale v současné době už jsem na mateřské.“

7. Jaký je nynější propad vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou? Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Propad i výdaje jsou velké, ale já jsem do půl roku dítěte dostávala mateřskou a až mělo dítě půlrok tak mi naskočil rodičák.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Ne neměl by být delší, stačí to, tím, že mám přítele a tím i druhý plat. Byla bych ráda, kdyby došlo ke zvýšení příspěvku, jak se teď o tom jedná na internetu.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých výdajích a příjmech?

„Rozpočet nesestavuji s tím svým příjmem.“

Nemáte přehled tedy o svých příjmech a výdajích?

„Přítel má přehled o příjmech a výdajích.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Tak stane se to, že občas s penězi nevýjdu, ale pořád je tu ten partner nebo rodina, ta pomůže.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Máme stavebko pro dítě, jinak spořicí účet nemám. Ale takhle s tím příjmem se moc naspořit nedá, nebo já to spíš neumím (smích), je to od výplaty k výplatě po dobu mateřské.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Přítel má půjčku, ale do toho mu já nevidím.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění)? Z jakého důvodu?

„Máme oba dva životní pojištění, přítel má ještě také úrazové, dcera má také zařízené úrazové v případě, že by se jí něco stalo.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Ne nedělám si porovnání, když chci, tak si to koupím. Né, jak někdo porovnává ty letáky, ale určitě je to tak lepší, protože více ušetříte, ale já jsem zvyklá z domu, že to tak nikdy nastavené nebylo. Ono kdybych byla sama nebo s tím přítelem, tak by to určitě bylo jiné, ale třeba rodiče mi dají nějaké peníze nebo přítel, tak toho hodně nakoupím, taková rozmazlenost jakoby u mě.“

Respondentka M7

Věk matky: 34 let

Vzdělání: středoškolské

Počet dětí: 1 a druhé před porodem

Samoživitelka/úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Slouží k tomu, abychom rozuměli financím a naučili se s nimi nakládat.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Ano, určitě.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

„Ne, nesečkala.“

Kde si myslíte, že by se tyto informace daly sehnat?

„Asi určitě internet nebo od nějakých finančních poradců, asi záleží, co potřebujeme.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Myslím si, že dostupnost informací je dostačující. Kdo má zájem, má možnost si vše najít na internetu.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Ano. Máme svého finančního poradce.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Dva roky.“

7. Jaký je nynější propad vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou?

Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Dopad není tak znát u mateřské na 2 roky, na delší dobu by to bylo už znát. Ano k navýšení došlo.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Délka stačí, ale výše příspěvku ne.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých výdajích a příjmech?

„Ano sestavujeme a máme tak přehled.“

Vyhodnocujete, zda je opravdu rodinný rozpočet dodržován?

„Ne, vždy to vychází, ale myslím, že více méně je dodržován.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Snažíme se, abychom v deficitu nebyli. Pokud něco zbude, tak spoříme.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Krátkodobé spoření.“

Který typ spoření máte na mysli?

„Spořicí účet.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Bankovní, hypotéka na 30 let na dům.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění)? Z jakého důvodu?

„Ano, všichni. My s manželem máme životní i úrazové a dítě úrazové pojištění.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Ano, snažíme se ušetřit.“

Respondentka M8

Věk matky: 40 let

Vzdělání: středoškolské

Počet dětí: 4

Samoživitelka / úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Myslím, že slouží k tomu, aby člověk věděl, jak naložit s penězi, jak hospodařit.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Když to vezmu obecně, tak že čím více víme, tím se můžeme líp rozhodnout.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

„Ano.“

Odkud jste informace čerpala? Zda Vám byly informace přínosné?

„Informace mi poskytla finanční poradkyně a určitě mi byly přínosem, protože se ve finančnictví nepohybují a není mým oborem.“

Myslíte si, že i škola Vám přispěla k úrovni finanční gramotnosti?

„Spíš ne, nevybavuji si, že bychom se něco takového učili.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Různé věci si můžeme dohledat třeba na internetu, v odborných časopisech nebo něco se dozvíme v televizi. Ale podle mě je nejlepší oslovit člověka, který se v dané oblasti pohybuje, proto jsem i já osobně zvolila finančního poradce, protože mi může vše vysvětlit.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Ano, využila a jsem spokojená.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Jsem na rodičovské dovolené, která navazovala na předešlou. Takže nyní jsem doma už pátým rokem. Mezitím jsem chodila do práce.“

7. Jaký je nynější propad vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou? Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Propad je dosti značný, je to zhruba 14.000 Kč. K navýšení výdajů určitě došlo, přece jen čtyři děti jsou znát a je to další člen rodiny se svými potřebami.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Myslím si, že je dobré, že si délku můžu volit sama. Nejsem vůbec zastáncem krátké rodičovské. Myslím, že ideální doba je 3 až 4 roky, jelikož dítě mámu v tomto věku určitě potřebuje a nic to nenahradí.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých výdajích a příjmech?

„Rozpočet určitě máme, víme kolik a za co utratíme a kolik máme potřebnou rezervu.“

Vyhodnocujete, zda je opravdu rodinný rozpočet dodržován?

„Pravidelně každý měsíc výdaje a příjmy kontrolujeme. Je potřeba mít přehled, jak jsme na tom, přece jen s čtyřmi dětmi, už to není sranda“.

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Závazky jsem schopna hradit. Určitě si, ale myslím, že těžší to mají matky samoživitelky. Protože náš hlavní příjem je manželova výplata a ne stát.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Využíváme stavební spoření, které máme uzavřené na všechny děti.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Ne, úvěr ani půjčku nemáme. Vzhledem k tomu, že jsem na rodičovské, byl by to další výdaj na splácení. Nechci se takto zavazovat. Je lehké si půjčit, ale musím to také splatit. Prostě mám to, co mám, raději si našetřím. Nebyla jsem ještě v situaci, že bych si musela o úvěr žádat.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění) Z jakého důvodu?

„Máme s manželem penzijní pojištění a úrazové.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Tak to určitě dělám. Vždy si ceny srovnám. Někdy se až divím, jaké rozdíly v obchodech jsou.“

Respondentka M9

Věk matky: 29 let

Vzdělání: středoškolské

Počet dětí: 1

Samoživitelka / úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Řekla bych, že pomáhá ke správnému hospodaření s penězi.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Myslím, že ano.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

„Ne nesečkala.“

Kde si myslíte, že by se tyto informace daly sehnat?

„Asi nejspíš internet.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Zatím jsem tyto informace nepotřebovala a nepídila se po nich, takže netuším.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Finančního poradce využíváme, co se týče penzijka, životního pojištění, pojištění dítěte a tak.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Dva a půl roku.“

7. Jaký je nynější propad vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou?

Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Ano k navýšení výdajů došlo. Propad je zhruba o 13.000 Kč. Tím myslím rozdíl od běžné výplaty a příspěvku.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Zatím nám vyhovuje tak, jak je.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých výdajích a příjmech?

„Ano, sestavuji.“

Proč si rozpočet vytváříte? Vyhodnocujete, zda je opravdu rodinný rozpočet dodržován?

„Ano, kvůli přehledu, myslím si, že je to důležité. Člověk si udělá představu, za co nejvíce utratí, a kde má naopak rezervy.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Zatím jsme neměli problém díky rezervám našetřeným ze zaměstnání. V případě přebytku peníze ukládáme na účet.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Máme, peníze na účtě.“

Na běžném, spořicí?m?

„Pro denní potřebu máme peníze na běžném účtu a také na termínovaném vkladu na 5 let.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Ne.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění). Z jakého důvodu?

„Penzijní připojištění a také životní.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Občas ano, abych ho mohla příště sehnat levněji.“

Respondentka M10

Věk matky: 38 let

Vzdělání: vysokoškolské

Počet dětí: 3

Samoživitelka/úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Hmm, řekla bych, že k dobrému nakládání s penězi, kde je možné peníze ušetřit nebo dobře zainvestovat.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Ano.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

„Ne“

Kde si myslíte, že by se tyto informace daly sehnat?

„Osobně bych hledala v knížkách, nebo bych si nechala poradit.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Myslím, že dostupnost informací je dnes dostačující v každé oblasti.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Osobně ne.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Na rodičovské dovolené jsem už 9 let, od roku 2010 do 2019.“

7. Jaký je nynější propad vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou?

Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Ano, došlo k navýšení výdajů a také k přesunu výdajů jiným směrem. Je potřeba investovat do jiných věcí, především do dětí (smích).“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Myslím, že dostačující je a že je výhodou to, že si matky mohou stanovit délku a výši příjmu rodičovského příspěvku.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých výdajích a příjmech?

„Rozpočet si přímo nevytváříme, ale měsíčně hlídáme. Rozhodně máme přehled o příjmech a výdajích, je důležité sledovat, zda můžeme koupit něco dražšího, nebo ještě třeba počkat. S příjmy vycházíme.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Naštěstí deficit řešit nemusím, přebytky šetříme.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Ano, životní pojištění.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Ne.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocem či penzijní připojištění). Z jakého důvodu?

„Životní pojištění máme s manželem.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Určitě ano. Lze tak ušetřit někdy i větší množství peněz. Musím říct, že vždy se nám porovnávání vyplatilo.“

Respondentka M11

Věk matky: 26 let

Vzdělání: středoškolské

Počet dětí: 1

Samoživitelka/úplná rodina: samoživitelka

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Tehle pojem slyším poprvé, ale myslím si, že to bude něco, jak zacházet s penězi.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Vůbec netuším, řekla bych, že ne.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

„Ne nesetkala, nic mi to neříká. Nikdy jsem informace o finančním vzdělávání nehledala, takže nevím.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Nedokážu říct.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Ne, nevyužila.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Ted' to budou dva roky a tři měsíce.“

7. Jaký je nynější propad vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou?

Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Propad je asi 13.000 Kč, výdaje jsou daleko vyšší.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Myslím, odpovídá. Je fajn, že si můžeme stanovit délku.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých výdajích a příjmech?

„Ano, snažím se, abych měla přehled o výdajích.“

Myslíte si, že je důležité sledovat rodinný rozpočet? Plánujete, za co peníze utratíte?

Vyhodnocujete, zda je opravdu rodinný rozpočet dodržován?

„To sice neplánuji, ale každý měsíc sleduji, za co se nejvíce utratilo, protože bez toho bych asi nebyla schopná vyjít, jelikož je to náročné s jedním příjmem.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Deficit jsem už párkrát řešila, ale tím, že bydlíme u rodičů, vždy jsem se obrátila na ně. Máme dobré vztahy, a vím, že mi vždy finančně pomůžou, pokud budou moct.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Nevyužívám, ani nemohu, jelikož tak tak s penězi vycházím.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Jednou jsem o půjčce přemýšlela, ale naštěstí jsem si ji nevezala, ted' jsem za to šťastná, pomohli mi totiž rodiče.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocím či penzijní připojištění). Z jakého důvodu?

„Mám pouze penzijní pojištění, které si platím od svých 19 let, kdy jsem začala pracovat, jelikož jsem využila výhody, že mi přispíval zaměstnavatel.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Většinou ano, ale nedělám to u všeho. Nejčastěji srovnávám drogerii a oblečení, potraviny pouze občas. Snažím se, ale abych vždy co nejvíce ušetřila.“

Respondentka M12

Věk matky: 30 let

Vzdělání: středoškolské

Počet dětí: 1

Samoživitelka/úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Tak k přehledu o financích obecně, ať už je to kolik stojí mléko nebo chleba, ale také co je úvěr, kolik za co zaplatíte bance, co je hypotéka a obecně finanční produkty.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Samozřejmě, alespoň za mě, jak jsme rodina, finance jsou naše a ne moje a tvoje. Pokud bude mít problémy s financemi jeden, bude je mít druhý. Exekutora nezajímá přece, kdo v rodině má dluhy, ale majetek. Když má problém jeden, zablokují vám účet klidně i druhého.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

„Ano setkala“

Odkud jste se s informacemi setkala? Zda Vám byly informace přínosné?

„Ano z práce, určitě jsou hodně přínosem.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Záleží na člověku, kdo chce mít přehled, najde si informace i sám, nebo kontaktuje někoho, kdo se tím zabývá, třeba finančního poradce nebo známého, kdo mu to vysvětlí. Pokud, ale

člověk nechce mít přehled, neřeší to, tak nenajde nic. Nicméně obecně jsem ráda třeba za mé kolegy, kteří mají svoji Facebook stránku, informují klienty, píšou články. (smích).“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Ano a následně se jím stala.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Na mateřské jsem byla od května 2015, teď jsem na rodičovské.“

7. Jaký je nynější propad vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou?

Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Za dítě se samozřejmě zvýšily, některé moje se snížily. V našem případě bych nemluvila o propadu.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Tak záleží, na jak dlouho si matka rodičovský příspěvek rozloží. Nemyslím si, že by 6.500 Kč měsíčně po dobu tří let bylo dostačující. Pokud nemusí jít však do práce, vystačí s příspěvkem na 4 roky, pokud musí do práce nebo chce dvě děti po sobě v kratší době, je na tom asi líp, avšak je potřeba brát ohled na výdaje, třeba hypotéka, výše nájmu. Je rozdíl jestli rodina bydlí v 1+kk, stačí jim to a jí fazole z plechovky, nebo rodina bydlí ve 3+kk, platí třeba 12.000 Kč hypotéku a sem tam si chce dát lososa a dobré víno.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých výdajích a příjmech?

„Nesestavujeme.“

Nemáte přehled tedy o svých příjmech a výdajích? Vycházíte měsíčně se svými příjmy?

„Víme vyšší nákladů, co se týče nájmu, auta, jídla, dítěte, pojistek, platba sociálního a zdravotního u přítele. U jídla a drogerie je to však různé, ale nejsme ve fázi, že by nám to lítalo plus, minus 10.000 Kč měsíčně.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Závazky jsme myslím schopni hradit, jak já sama svoje paušál, pojistky, tak závazky rodiny. Řekla bych, že nemáme finanční deficit.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Máme stavební spoření pro dítě, tedy dlouhodobé.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Ne.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážných nemocí či penzijní připojištění). Z jakého důvodu?

„Životní pojištění, které pokrývá nejdůležitější zajištění v případě, že by se s námi něco stalo.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Ano, ač nejsme ve finančním propadu, tak nevidím důvod, proč platit přemrštěné peníze at' už za plíny, kočárek, oblečení nebo novou televizi, když vedle v obchodě nebo na jiném e-shopu to mají levnější.“

Respondentka M13

Věk matky: 29 let

Vzdělání: vysokoškolské

Počet dětí: 2

Samoživitelka/úplná rodina: úplná rodina

1. K čemu finanční gramotnost slouží?

„Jak bych to řekla, no, abychom si dokázali spočítat, na co máme a na co ne. Zvážit jaké finanční prostředky máme k dispozici a jak je co nejlépe využívat.“

2. Myslíte si, že finanční gramotnost zahrnuje odpovědnost za správu Vašeho měsíčního rodinného rozpočtu?

„Ano určitě a mělo by to být samozřejmostí.“

3. Setkala jste se se systémem finančního vzdělávání?

„Ano setkala.“

Odkud jste informace čerpala? Zda Vám byly informace přínosné?

„Na vysoké jsme měli přímo předmět finance a taky informace čerpané z internetu, a jestli byly přínosné, no to se teprve ukáže až nyní postupem času (smích).“

Myslíte si, že i škola Vám přispěla k úrovni finanční gramotnosti?

„Ano, určitě jsem si ze školy odnesla základní přehled.“

4. Myslíte si, že dostupnost informací a povědomí o finančním vzdělávání je dostačující? Jaký na to máte názor?

„Myslím, že nejsou dostačující. Možná by nebylo špatné nabídnout nejen maminkám nějaké workshopy či semináře na tohle téma.“

5. Využila jste někdy nějakých poradních služeb např. finančních poradců?

„Ano. S manželem jsme již využili finančního poradce.“

6. Jak dlouho jste v současné době na mateřské dovolené (případně rodičovské dovolené)?

„Už čtyři roky.“

7. Jaký je nynější propad vašich příjmů, od doby, co jste nastoupila na mateřskou dovolenou? Došlo v souvislosti s narozením dítěte k navýšení Vašich výdajů?

„Samozřejmě, že došlo k propadu příjmu a navýšení výdajů a s druhým dítětem dvojnásob. Také to vzniklo tím, že jsme do toho začali řešit vlastní bydlení, ale zjišťuji, že to tak má spousta novopečených rodičů v našem okolí.“

8. Myslíte si, že délka pobírání rodičovského příspěvku je dostačující? Odpovídá? Neměla by být kratší, delší?

„Myslím, že délka je tak akorát a je skvělé, že si ji mohou maminky dle svých potřeb i upravovat.“

9. Sestavuje Vaše domácnost měsíční rodinný rozpočet? Máte tak přehled o svých výdajích a příjmech?

„Ano, sestavujeme a zapisujeme veškeré příjmy a výdaje.“

Plánujete, za co utratíte? Vyhodnocujete, zda je opravdu rodinný rozpočet dodržován?

„Jednou za čas rozpočet hodnotíme a jednou za rok podrobněji zjišťujeme, za co pořád hodně utrácíme a kde bychom mohli ušetřit. Podle toho se pak rozhodujeme o nákupu dražších věcí do budoucna.“

10. Řešíte deficit vašeho měsíčního rozpočtu? Jste schopna své závazky hradit, nebo jak v případě přebytku nakládáte se svými úsporami?

„Deficit s manželem probíráme a řešíme, z čeho ho vyrovnáme, často jsou to peníze z vrácení daní nebo manželovi odměny v práci. Do výrazného přebytku jsme se zatím nedostali.“

11. Využíváte nějaký typ spoření krátkodobé či dlouhodobé formy? Jaké?

„Syn má stavební spoření.“

12. Využíváte nějaký druh půjček či úvěru? Jedná se o typ bankovních či nebankovních? Délka úvěru? K čemu?

„Ano, bankovní půjčku, hypotéku na 30 let na dům.“

13. Má Vaše rodina nějaké zajišťovací produkty (pojištění - životní, úrazové, pojištění proti vážným nemocím či penzijní připojištění). Z jakého důvodu?

„Syn má úrazové pojištění. Já s manželem penzijní připojištění a manžel ještě vlastně úrazové a životní.“

14. Když nějakou věc kupujete, děláte si porovnání? Srovnáváte, zda je stejné zboží v jiném obchodě levnější? Proč?

„Většinou nakupujeme v jednom nebo dvou obchodcích a podíváme se na leták, co je zrovna v akci. Když se jedná o dražší zboží, tak porovnáváme hlavně ceny na internetu.“